

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

**MOTIVACE UŽIVATELŮ PSYCHEDELICKÝCH
LÁTEK**

MOTIVATION OF PSYCHEDELIC DRUGS USERS

Bakalářská diplomová práce

Autor:

Eva Svobodová

Vedoucí práce:

PhDr. Olga Pechová, PhD.

Olomouc
2015

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Motivace uživatelů psychedelických látek vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu:

V Olomouci dne

Podpis.....

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Olze Pechové, PhD. za poskytnuté cenné rady a podněty v průběhu tvorby práce. Také bych ráda poděkovala své rodině, příteli a přátelům za psychickou oporu, kterou mi během psaní projevovali.

Obsah

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1. Psychedelické drogy	6
1.1. Definice	6
2. Účinky a vlastnosti jednotlivých látek	8
2.1. LSD a LSA	8
2.2. Lysohlávky	12
2.3. Šalvěj divotvorná	13
2.4. DMT	14
2.5. Muchomůrka červená	15
2.6. Peyotl	15
3. Stavby rozšířeného a změněného vědomí	17
3.1. Definice	17
3.2. Podle W. Jamese	17
3.3. Podle A. Maslowa	18
3.4. Podle S. Grofa	19
3.4.1. Využití v terapii	20
4. Průběh intoxikace	21
5. Výzkumy s psychedeliky	24
6. Rizika užívání	26
6.1. Závislost	26
6.2. Somatická rizika	26
6.3. Psychická rizika	27
7. Motivace uživatelů psychedelických drog	29
7.1. Mladí dospělí a psychedelika	29
7.2. Sensation seeking	29
7.3. Motivace uživatelů ayahuascy	30
7.4. Motivace uživatelů dalších psychedelik	31
VÝZKUMNÁ ČÁST	32
8. Cíle výzkumu	32
9. Výzkumné otázky	33
10. Metodologický rámec a výzkumný soubor	34

10.1. Výběr a popis výzkumného souboru.....	34
10.2. Metody získávání a zpracování dat	35
10.3. Metody analýzy dat	35
11. Etické aspekty výzkumu	37
12. Výsledky výzkumu	38
12.1. Motivace k první zkušenosti	38
12.2. První zkušenost	40
12.3. Motivace k dalšímu užívání	43
12.4. Změny vlivem psychedelik	46
13. Odpovědi na výzkumné otázky.....	51
14. Diskuze	55
14.1. Výzkumný soubor a metoda sběru dat	55
14.2. Interpretace dat a výhledy do budoucna.....	56
15. Závěry	59
Souhrn	60
Použité zdroje a literatura:	64

Přílohy:

Příloha č. 1: Zadání bakalářské práce

Příloha č. 2: Abstrakt bakalářské práce

Příloha č. 3: Rozhovor

Úvod

Psychedelika autorku už delší dobu zajímala zejména kvůli dopadu, jaký měla na společnost, kulturu a umění v době 60. a 70. let 20. století i v dobách dávno minulých a také pro neobvyklé účinky, které vyvolávají. Po přečtení několika knih pojednávajících o této tématice se autorka začala ptát, jak vypadá situace dnes. Proč dnes lidé užívají psychedelické drogy?

Ačkoliv jsou tyto drogy ilegální, jsou v naší kultuře stále populární a hojně vyhledávané zejména mladými lidmi. Stavby, které způsobují, jsou atraktivní svými účinky i možnostmi sebeobjevování i objevování nových náhledů na svět. Např. pocity sjednocení s celým vesmírem jsou pro mnohé také lákavé.

Od několika svých známých autorka věděla, že sehnat psychedelickou drogu je vcelku snadné a že je někteří vyzkoušeli, popř. jsou pravidelnými uživateli. I z důvodu snadné dostupnosti těchto respondentů byl výzkum práce cílen na populaci mladých dospělých.

V práci se zaměříme na jednotlivé psychedelické látky, jejich účinky a stavy rozšířeného vědomí, které způsobují. Důležité bylo popsat i průběh intoxikace a možná rizika užívání těchto drog. Dále jsme chtěli zmínit některé výzkumy s psychedeliky a samozřejmě i motivaci k jejich užívání popsanou jinými výzkumníky.

Ve výzkumné části jsme se zaměřili na zkoumání motivace k prvnímu užití psychedelika a dále k prožívání této první zkušenosti. Bylo důležité zmapovat důvody k opakovanému užívání psychedelik, nebo např. proč uživatelé přestávají vyhledávat jednu konkrétní látku a u jiné zůstávají. Poslední částí výzkumu byl popis některých změn, které u respondentů mohly nastat vlivem užívání psychedelických drog.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Psychedelické drogy

Psychedelika jsou chemické látky, které mají za určitých podmínek psychedelické účinky. Mnoho z nich je užíváno již po staletí šamany a léčiteli domorodých kmenů rozestých po různých částech světa. V tomto případě se jednalo o psychedelika rostlinného či živočišného původu. Až v první polovině 20. století se objevila psychedelika polosyntetická a syntetická, která se začala šířit zejména v 60. letech 20. století. Kromě psychiatrů, psychologů a dalších odborníků se o tyto drogy zajímala i laická veřejnost, která ale ne vždy měla podstatné informace a intoxikace se jim díky tomu mohla vymknout z rukou. Kvůli lehkovážnému zneužívání s tragickými následky a také z politických důvodů byly psychedelické drogy r. 1970 (lysohlávky r. 1971) zakázány. I v dnešní době jsou tyto látky hojně vyhledávány pro atraktivní stavy, které působí (Shlain & Lee, 1996).

Primárně se dělí na dvě kategorie: fenetylaminy a tryptaminy. I mnoho jiných látek (např. durman, ketamin, marihuana) má za určitých podmínek psychedelické účinky, ale navozují i stavy a účinky jiné (Strassman, 2005).

V pramenech staršího data (Roubíček, 1961; Grof, 1965) se můžeme setkat i s jinými názvy pro tuto skupinu drog. Patří sem zejména psychotomimetika, fantastika, eidetika, dysleptika a mnoho dalších. Ball (2009) uvádí, že v současnosti patří mezi frekventovaná označení halucinogeny, tzn. látky způsobující halucinace. Hlavně pro přírodní látky z této skupiny se od 70. let 20. stol. objevil termín entheogeny.

Kvůli zdrojům, ze kterých autorka čerpala, výsledkům jejího zkoumání i poukázáním na širší působení a filozofický význam těchto látek se rozhodla užívat raději termínu psychedelika. Dle jejího názoru lépe zachycuje účinky a stavy, které tyto drogy vyvolávají, a také je více spojen s projevy psychickými. Termín halucinogen označuje pouze jeden z projevů psychedelik a je spíše lékařským termínem.

1.1. Definice

Psychedelický znamená vedoucí k manifestaci či odhalení duše. Psychedelická látka by tedy měla otevírat dveře do naší duše a umožnit tak proniknutí k hlubším rovinám vnímání, které nám za jeho normálního stavu nejsou dostupné (Ball, 2009).

Můžeme sem zahrnout drogy jako je diethylamid kyseliny lysergové (LSD), psilocybin a psilocin (běžně se vyskytující v některých druzích lysohlávek), DMT, muchomůrka červená, salvinorin A (šalvěj divotvorná) a další, které v našich zeměpisných šířkách nejsou k dispozici jako např. bufotenin, meskalin atd. (Mioviský, 1996). Psychedelik samozřejmě existuje mnohem více, ale účelem této práce je vymežit ty nejznámější a takové, které jsou v našich podmínkách snadno dostupné.

2. Účinky a vlastnosti jednotlivých látek

Než přejdeme k popisu jednotlivých látek, autorka by ráda zmínila, že každý jedinec nemusí během intoxikace pociťovat všechny popisované účinky, zkušenosti jsou individuálně velice odlišné. Často záleží nejen na kvalitě a množství látky, ale také na prostředí - settingu, ve kterém je užívána, přičemž i osobnostních charakteristikách a náladě daného jednotlivce. Také očekávání uživatele (set) hraje důležitou roli, takže je poměrně obtížné popsat typickou zkušenost.

Obecně vzato různá psychedelika jsou si svými účinky podobná. Mezi ty nejčastější a nejtypičtější z nich patří zbystření smyslů a smyslové iluze až halucinace, změněné vnímání času a deformace prostoru, poruchy vědomí, asociativnost myšlení, depersonalizace, derealizace, poruchy afektivity - projevující se euforií či méně často úzkostí a depresí. Lze tedy usoudit, že účinky psychedelik postihují celé spektrum psychických funkcí (Stafford, 1997).

Je popsáno velké množství přírodních, polosyntetických i čistě syntetických psychedelik. Není možné obsáhnout celý jejich výčet, natož je jednotlivě charakterizovat, neboť jsou neustále vytvářeny nové drogy a informace o nich nemusí být dostupné. Autorka se proto rozhodla uvést zde psychedelika, která jsou obecně známá nebo se kterými měli zkušenosti respondenti našeho výzkumu.

2.1. LSD a LSA

Poprvé bylo **LSD** syntetizováno chemikem Albertem Hofmannem r. 1938 ve švýcarské firmě Sandoz při zkoumání námelu. Látka se jevila jako nezajímavá až do r. 1943, kdy se jí Hofmann, zmocněn neurčitou předtuchou, rozhodl znovu syntetizovat a omylem se intoxikoval. Po neobvyklé zkušenosti, která následovala, se rozhodl pro další experimenty s LSD, prováděné opět na sobě (Hofmann, 1996).

Za hlavního propagátora LSD ale bývá často označován Timothy Leary (1996), profesor psychologie na Harvardu, který musel později univerzitu opustit kvůli bezmeznému šíření LSD. Dalo by se říct, že zkoumání účinků a také samotnému užívání a šíření této látky takřka propadl. V LSD viděl všelék, který by měla užívat celá společnost, aby se mohla obrodit a lépe fungovat. Z četných sezení s LSD odhalil velkou důležitost settingu.

Později se LSD nejen díky Learymu stalo iniciátorem dramatických společenských a politických změn, ovlivnilo psychiatrii i tehdejší psychoterapii a podílelo se na rozvoji humanistické a transpersonální psychologie (Shlain & Lee, 1996).

Albert Hoffman (1966) kyselinu lysergovou získával hydrolýzou z námelu (paličkovice nachové - houba napadající žito). Po následné syntéze s diethylaminem vznikl diethylamid kyseliny lysergové - LSD. Slavný chemik se nejdříve mylně domníval, že 250 µg by mohla být minimální dávka. Po intenzivní psychedelické zkušenosti došel k závěru, že běžná dávka se pohybuje kolem 50 - 200 µg.

Účinky LSD jsou velmi rozmanité a stejně jako u všech psychedelik je výsledná zkušenost vždy kombinací více faktorů: setu (nastavení a očekávání jednotlivce), settingu (prostředí) a látky samotné. U jednoho uživatele tak mohou být zkušenosti velmi variabilní (Strassman, 2005).

Po požití látky perorálně ve formě napuštěných papírků (v současnosti nejdostupnější forma) se nejčastěji v rozmezí 30 - 45 minut začnou objevovat nejdříve vegetativní příznaky. Mezi ně jsou řazeny: nevolnost, zčervenání, závratě, bolesti hlavy a pocení. Dále se vyskytuje rozšíření zornic, ztuhnutí žvýkacího nebo šijového svalstva, nutkání ke smíchu, žízeň a nechutenství. Příznaky se projevují v různé intenzitě, na různě dlouhou dobu a některé se nemusí objevit vůbec (Miovský, 1996).

Z pozorování Grofa (1965) k hlavním psychickým projevům patří:

a) Poruchy vnímání:

- zrakové vnímání - objevuje se zbystrění zraku, barvy a světlo se zdají být jasnější a pronikavější, vnímané plochy se vlní a různě deformují, vyskytují se zrakové iluze projevující se pohyby statických objektů. Neživé věci jsou vnímány jako živé vlivem jejich smršťování, roztahování a deformování. Časté jsou pareidolie a rychlá dynamika měnících se obrazů. Při zavřených očích je možné pozorovat různé spirály, víry, tečky a geometrické tvary. V zrcadle se uživatel může vidět deformovaně a vnímá tak i ostatní lidi. Při běžných dávkách LSD se vyskytují zrakové iluze a pseudohalucinace. Při dávkách vyšších jsou časté i halucinace. Pozorované předměty mohou být vytrženy ze svého kontextu a získat novou hodnotu.
- akustické vnímání - poruchy v této oblasti se vyskytují méně často než v oblasti zrakové. Zde se může uživatel setkat se zvýšenou citlivostí na zvukové podněty, které se pro něj mohou stát až nepříjemnými. Objevují se i sluchové iluze až

pseudohalucinace, pravé halucinace jsou velmi neobvyklé. Jednoduché sluchové podněty jako např. tekoucí voda, mohou být vnímány jako krásné symfonie.

- taktilní vnímání - uživatel může vnímat napětí ve svalech, jakési otupení hmatu, pocity tíhy či naopak lehkosti až levitace. Obvyklá je i ochablost, ztráta síly a poruchy tělesného schématu.
- vnímání prostoru a času - v této oblasti je časté špatné odhadování vzdáleností, mikropsie a makropsie, stlačení a zmenšení prostoru, ztráta perspektivy nebo přímo rozplynutí se v prostoru. Možné je i plastické vnímání dvojrozměrných objektů. Čas je vnímán zrychleně či zpomaleně, přičemž zpomalení je častější a projevuje se prožíváním krátkého úseku (minuty) jako hodin, méně často jako celých roků až staletí. Intoxikovaný jedinec většinou ztrácí pojem o čase, protože jeho pozornost je fascinována jinými vjemy. Vyskytuje se i narušení konsekvence různě časovaných událostí.

b) Poruchy myšlení:

Byl pozorován myšlenkový trysk, alogické myšlení, asociace nesouvisejících myšlenek, konkrétní myšlení a transformace myšlenek do obrazů. U k tomu predisponovaných osob se můžeme setkat s paranoidním myšlením.

c) Poruchy afektivity:

Časté je kolísání nálad od euforie až k depresi, přičemž euforické ladění většinou převládá. Může se vyskytovat úzkost, nerozhodnost, klaustrofobie i další strachy a obavy. Intoxikaci je typická emoční labilita.

Uživatel pod vlivem LSD může být sdílný či naopak uzavřený, roztěkaný a neschopný se delší dobu soustředit. Je zaujatý vlastním vnímáním a prožíváním či jevy a předměty v okolí. Často je fascinován detaily, ze kterých se může až neadekvátně radovat nebo naopak pociťovat úzkost (Roubíček, 1961).

Významná je také autopsychická depersonalizace, během které jedinec prožívá stav, kdy jeho vnitřní život není jeho vlastní nebo má pocit, že není schopen pozitivních projevů lidskosti. Přidruženým jevem je tělesná depersonalizace - jedinec neprožívá své tělo nebo jeho části jako sobě vlastní. Uživatel též může mít pocit, že svět kolem něj není reálný, že je vše pouhou představou a skutečný svět vypadá jinak nebo je jinde. V tomto případě jde o derealizaci (Miovský, 1996).

Výjimkou nejsou ani synestézie. Jde o jev, kdy je určitá kvalita vnímaná jiným smyslem, než je běžné. Např. když si uživatel pustí hudbu, může ji vidět v barvách nebo ji pociťovat jako vibrace v těle (Mioviský, 1996).

Roubíček (1961) uvádí, že takový stav v mnohém připomíná projevy psychózy a v minulosti dokonce bylo s psychedeliky a zejména s LSD experimentováno za účelem vyvolání experimentální (modelové) psychózy. Díky těmto výzkumům bylo možné lépe toto onemocnění pochopit, a tedy i poskytnout lidem trpícím psychózou více porozumění. Proto se jedním ze starších názvů pro psychedelika stal termín psychotomimetika, tedy látky, které by měly vyvolat stav podobný psychóze.

Díky zkvalitnění sebepozorování a sebeuvědomování během intoxikace LSD, byla také tato droga využívána v psychoterapii, zejména v období 60. let 20. století. Látka působila také na obranné mechanismy ve smyslu jejich snížení (pokud byl proband v podpůrném a příjemném prostředí) a nahlížení skutečností z vícera úhlů (Grof, 1965).

Dle Mioviského (1996) se stavy úzkosti, deprese či strachu vyskytují v menší míře a většinou jsou ovlivněny již náladou uživatele před požitím látky nebo se mohou vyskytnout kvůli neočekávané situaci během intoxikace. Tyto prožitky nejsou výjimečné ani v případech, kdy látku užije například introvertní a zádumčivý jedinec se sklonek k depresím.

LSA (amid kyseliny lysergové) je modifikací LSD, kterou také syntetizoval A. Hofmann. V dnešní době se užívá jako náhrada za LSD. V syntetické podobě se konzumuje rovněž ve formě napuštěných papírků. Přirozeně se vyskytuje v semenech svlačcovitých rostlin jako je havajská lesní růže a povijnice nachová, někdy též známá jako “morning glory” či pod mexickým označením “ololiuhqui” (Pendell, 2009).

Pendell (2009) tvrdí, že účinky se od LSD příliš neliší. Je ale uváděno, že u LSA je potřeba až 100x větší množství účinné látky k dosažení požadovaného účinku. Může také působit více sedativně a ve formě semen má řadu vedlejších účinků jako jsou nevolnost, zvracení, zmatenost aj., což v důsledku může vést ke znejistění uživatele a dokonce k vyvolání tzv. “bad tripu”. Tyto vedlejší účinky jsou pravděpodobně způsobeny chemickými sloučeninami obsaženými ve slupkách semen a vyskytují se většinou pouze na začátku intoxikace.

Za optimální účinnou dávku u havajské lesní růže je považováno přibližně 5 - 8 semen, u povijnice nachové kolem 100 - 200 semen. Množství alkaloidů je však velmi variabilní, doporučuje se tedy experimentovat s menším množstvím. Účinky nastupují 30 - 60 minut po požití a intoxikace trvá přibližně 6 - 8 hodin (Pendell, 2009).

2.2. Lysohlávky

S velkou pravděpodobností jsou tyto houby lidstvu známy již několik tisíc let. Zasluhou R. G. Wassona došlo v 50. letech 20. století k nárůstu zájmu o lysohlávky a další psychedelika i na Západě. V té době tyto houby v Mexiku zkoumal, konzumoval a po příjezdu do USA i propagoval. Za pomoci mykologů byly tyto houby určeny a Albert Hofmann izoloval účinnou látku, kterou poprvé i synteticky připravil (Letcher, 2008).

Účinnou látkou je v těchto houbách psilocin a psilocybin. Existuje více než 60 druhů lysohlávek, z nichž mnohé nejsou psychoaktivní. U mnoha druhů není známo, zda a jak moc aktivní jsou. I koncentrace účinných látek a jejich vzájemný poměr se liší jak druhově, tak i u jednotlivých hub. Mnoho druhů lysohlávek roste na území Střední a Západní Evropy, jiné se nachází ve Střední a Severní Americe (Letcher, 2008). Mezi psychoaktivní lysohlávky, které se vyskytují na našem území, patří lysohlávka kopinatá, lysohlávka česká, lysohlávka tajemná, lysohlávka modravá aj.

Lysohlávky se konzumují buď usušené celé plodnice, nebo jen klobouky. Je možné ale požívat i čerstvé houby přímo v lese dle pravidla “co najdu, to sním.” Někteří uživatelé dávají přednost výluhu z nich, který ještě dočutí. Snaží se tak eliminovat množství zkonsumované účinné látky, neboť nikdy neví, kolik psilocinu a psilocybinu ta která houba obsahuje.

Účinky se projevují s odstupem několika minut až jedné hodiny, intoxikace pak trvá přibližně 4 - 6 hodin, opět ovšem záleží na množství. Jako první se projevují somatické příznaky, jako je zarudnutí, pocení, rozšíření zornic, třes, závratě, nevolnost apod. Následují je projevy psychické povahy, jako je pocit blaženosti až euforie, poruchy vnímání prostoru a času, pareidolie, poruchy soustředění, depersonalizace a derealizace, zvýšená aktivita či hovornost. Dále je prožívána zvýšená představivost a schopnost volně asociovat. Mohou se ale objevit i projevy hodnocené negativně, jako např. roztržitost, zmatenost, emoční labilita, úzkost nebo uzavření jedince do sebe (Mioviský, 1996).

Roubíček (1961) vyznamenal, že svými účinky se lysohlávky podobají LSD, ale je zde i mnoho odlišností. Depersonalizace nejsou tak výrazné jako u intoxikace LSD, uživatel je více aktivní, hovorný, stavy blaženosti a euforie mohou být přítomné po větší část intoxikace. Může se ale objevovat i vystupňovaná paranoia, obavy ze zesílení a zaměňování účinků látky za realitu.

2.3. Šalvěj divotvorná

Tato rostlina byla původně užívána mazatéckými šamany v ročních obdobích, kdy nerostly psychoaktivní houby. Někteří ji před houbami dokonce preferovali. Dá se rozmnožovat pouze řízkováním a na našem území ji lze pěstovat jen ve skleníku. Tradičně se užívá žvýkáním listů (účinná dávka kolem 50 ks), což je pro západní uživatele poměrně náročné, neboť rostlina nemá příjemnou chuť a při polykání šťávy z listů se účinná látka salvinorin A stává neúčinnou. Dalším způsobem užívání je tinktura (tekutina extrahovaná z listů). Její účinek je výraznější než při žvýkání čerstvého listí a trvá delší dobu. Již od 80. let 20. stol. je možné získat celou rostlinu i v Evropě a některých částech Severní Ameriky (Gartz, 2008).

Dle Balla (2009) je v dnešní době a zejména v západních zemích rozšířené kouření listů obohacených o větší množství účinné látky (extrakt). Účinek přichází zpravidla do pár vteřin od vydechnutí kouře či v době, kdy ho ještě uživatel vydechnout nestačil. Je také možné inhalovat výpary, které se uvolňují při zahřátí listů rostliny na takovou teplotu, aby se ještě nevžňala - proces vaporizace. Údajně je intoxikace vaporizací ještě silnější než při kouření. Intoxikace trvá pár minut a jako u jiných drog i zde záleží na síle a množství látky a také na dalších faktorech. Na zážitek by si uživatel měl vybrat klidné a spoře osvětlené místo, aby ho okolní svět tolik nerušil.

Účinky šalvěje jsou velmi výrazné. Jsou popisovány jako silná energie, která člověkem prostupuje, někam ho tlačí, vibruje jeho tělem. Uživatel může pociťovat derealizace, které se projevují jako cestování do jiné reality. Objevují se poruchy vnímání času a prostoru, které jsou popisovány i tak, že čas a prostor přestanou existovat. Součástí je i zesílená fantazie projevující se vizemi až pseudohalucinacemi různého charakteru. Depersonalizace, které jsou také častým projevem, mohou hraničit až s rozpadem ega, oproštěním se od tělesné schránky, kdy už mluvíme spíše o transpersonálním zážitku. Někteří z uživatelů mají zkušenost, že spoustu výjevů sice přímo neviděli, ale cítili je, nějak o nich věděli. Jde o velmi osobní zkušenost, kterou je nejvýhodnější realizovat o samotě či ve dvou (a to hlavně u méně zkušených uživatelů) v klidném prostředí (Ball, 2009).

Pro mnoho uživatelů, kteří s šalvějí experimentují poprvé a nemají dostatek relevantních informací, je tato zkušenost až drastická. Na pár minut se ocitají v místech, kde je všechno úplně jinak, než byli doposud zvyklí. Mohou být dezorientovaní a doslova ztratit pevnou půdu pod nohama. Autorka si myslí, že je na místě, aby si každý, kdo bude chtít

psychedelika zkoušet, našel dostatek informací a řádně se na takovou zkušenost připravil, aby nemusel být nepříjemně překvapen.

2.4. DMT

Tato jednoduchá molekula se přirozeně vyskytuje v našem organismu, těle zvířat, v rostlinách, houbách, travách i mořských organismech. Domorodci na území Latinské Ameriky užívají po tisíciletí DMT spolu s dalšími přísadami ve formě tabáku (pod názvy: yopo, epena nebo jurema) s rychle nastupujícími a intenzivními psychedelickými účinky nebo častěji jako nápoj (ayahuasca či yagé), jehož účinky nastupují oproti tabáku pomaleji (Strassman, 2005).

Se vzrůstajícím množstvím informací o formách léčení či možnostech seberozvoje ve východních kulturách, vzrostl i zájem o podstoupení šamanských rituálů, kam např. užívání ayahuascy patří. Setkáváme se s jevem šamanského turismu, kdy se v dnešní době mnoho nadšenců ze Západu vydává do Peru a dalších zemí Jižní Ameriky, aby na vlastní kůži poznali i produkty obsahující DMT (Kavenská & Vosáhlová, 2013).

Strassman (2005) uvádí, že syntetické DMT je aplikováno intravenózně, protože perorálně není účinné. Běžná dávka se pohybuje mezi 0,2 - 0,5 mg/kg. Při tomto způsobu aplikace začne látka účinkovat asi do 30 vteřin. Nástup účinků je popisován jako "náraz a skok". Uživatel je silou účinku takřka vymrštěn mimo existující realitu. Proto je na začátku skoro vždy zaznamenána dezorientace, kdy je jedinec prakticky zahlcen novými a neočekávanými vjemy a pocity. Díky tomu se zpočátku objevuje i úzkost a strach. Běžný je i pocit vibrací prostupujících celým tělem, které jsou přirovnávány k silnému toku energie. Tyto vibrace jsou údajně tak silné, že si jedinec přestane uvědomovat své tělo a stává se tak čistým proudem vědomí.

Jak je u všech psychedelik běžné, tak i u DMT se vyskytuje porucha vnímání prostoru. Pokud je prostor vnímán (uživatel někdy raději zavře oči), bývá silně zdeformovaný, vlní se, barvy i světlo jsou velmi jasné a ostré. Stejně tak jsou zbystřeny i ostatní smysly. Nejvýraznějším účinkem jsou ovšem vizuální představy. Za zavřenýma očima se často objevují kaleidoskopické útvary složené z mnoha částí, vize neexistujících míst a předmětů (Strassman, 2005).

Součástí prožitku jsou i silné emoce, jako je nevysvětlitelná euforie či paralyzující úzkost a strach. Ty se objevují v menší míře, pokud uživatel neužije vysokou dávku či neužívá DMT poprvé. Obvyklý je i pocit přítomnosti cizích osob, které nemusí nutně být z

tohoto světa a někdy je možné s nimi komunikovat. Intoxikovaný většinou nevnímá tok času, je plně zaujat účinky látky, které jsou tak silné a prudké, že je možná až ztráta kontaktu s reálným světem. Je popisována i úplná ztráta sebeovládání (Strassman, 2005).

2.5. Muchomůrka červená

Letcher (2008) uvádí, že tato houba nacházející se v lesích celého světa, je opředená mnoha mýty a legendami. Považuje se za jedovatou houbu, i když případů smrtelných otrav je popsáno málo. Do povědomí Evropanů se dostala v 18. a 19. století, kdy cestovatelé přinášeli zprávy o šamanech ze Sibíře, kteří muchomůrku požívají, aby pronikli do světa duchů. Postupně tyto houby pronikly do knih, obrazů i jiných uměleckých děl. Často jsou spojovány s vílami a skřítky, díky čemuž je stále můžeme vídat v pohádkových knížkách určených dětem. Ještě v dnešní době je muchomůrka červená tradičně užívána několika sibiřskými kmeny, jako jsou např. Nganasanové či Inuité.

Účinnou látkou jsou zde isoxazolové alkaloidy, muscimol a kyselina ibotenová. U mladších hub je koncentrace těchto látek vyšší. Vyskytují se i v jiných odrůdách muchomůrek, které ovšem mohou být toxičtější a pro nezkušeného houbaře těžko rozpoznatelné (Toro & Thomas, 2008).

Běžnou dávkou je tři až pět hub, pro vyvolání halucinací kolem jedenácti hub. Užívají se sušené, čerstvé, vařené, na Sibíři i ve formě moči intoxikovaného. Mezi první fyziologické příznaky patří nevolnost, zvracení a pocity závratě. Po odeznění přichází narkotické účinky popisované jako příjemné opojení spojené s euforií. Časté jsou také smyslové iluze, zejména mikropsie a makropsie či vlnění objektů. Při spánku jsou obvyklé sny plné jasných barev a vizí či lucidní sny (Toro & Thomas, 2008).

2.6. Peyotl

Peyotl je pravděpodobně aztécký název pro ježunku williamsovu (*Lophophora williamsii*), která roste v některých částech Mexika a Texasu. Jedná se o ochmýřený šťavnatý kaktus. Je možné, že tato rostlina je nejdéle užívaným psychedelikem na světě, i když první zprávy o ní pochází z 16. stol. Některé kmeny na území Mexika a Severní Ameriky užívají peyotl dodnes ať už k rituálním (skupinovým) či osobním účelům. Samotné hledání i sbírání peyotlu je rituálem s mnoha pravidly (Pendell, 2009).

Botanik Frič (1995) během své cesty po Mexiku r. 1924 zkoumal tento kaktus, který má údajně věštecké účinky a dokáže léčit srdeční choroby a sklerózu. Nejúčinnějším

alkaloidem je meskalin, který se vyskytuje i v jiných kaktusech, ale pouze v malém množství. Konzumuje se celý kaktus nebo jen jeho vršek, který se může usušit na "knoflík." Po usušení je možné kaktus rozemlít na prášek nebo z něj připravit čaj či pastu. Často se ale užívá i syrový.

Roubíček (1961) vyzoroval běžnou dávku meskalinu mezi 0,2 - 0,6 g a ze svých pozorování vyvozuje, že meskalin postihuje vědomí ve větší míře než LSD, jinak je s ním trvání intoxikace i většina účinků shodných. Dále uvádí psychomotorický útlum a nové ponoření do vlastního světa fantazie. Podle Friče (1995) ale domorodí obyvatelé Mexika využívali peyotl i k nadměrnému posílení výkonnosti organismu či ke zbavení strachu.

V této kapitole jsme popsali kontext a různé účinky některých tradičně či v současnosti běžně užívaných psychedelických látek. Nyní se pojďme podívat na mimořádné stavy vědomí, které psychedelika u uživatelů působí.

3. Stavy rozšířeného a změněného vědomí

3.1. Definice

Stavy vědomí, které nelze pokládat za běžné (bdění, spánek) a přitom nejsou patologické, řadíme mezi změněné. Vznikají spontánně nebo záměrně za účelem sebepoznání, léčby, podpoření tvořivosti atd. Můžeme je vyvolat chemicky - drogami, či psychologicky - relaxací, meditací, hypnózou a dalšími způsoby (Balcar, 1983).

Podle Frecsky (2010) jde o stavy vědomí, ve kterých ztrácíme povědomí o vlastním já nebo vlastním těle. Je pozměněno nejen vnímání okolí i prožívání sebe samého, ale i paměť, kognitivní schopnosti a emocionalita. Součástí těchto stavů jsou i halucinace a vize. Skutečný stav změněného vědomí integruje osobnost člověka, čímž se liší od stavů patologických.

Západní svět uznává změněné stavy vědomí vyvolané meditací, hypnózou, spánkem či použitím psychedelik. Mimo běžných způsobů je možné tyto stavy podnítit dechovým cvičením, půstem, rytmickým bubnováním či tancem. U východních kultur a kmenových společenství se považují rozšířené stavy vědomí za posvátné. Současná euroamerická kultura změněné stavy vědomí opomíjí nebo dokonce považuje za patologické. Za správný považuje pouze stav běžného vědomí (Frecka, 2010).

3.2. Podle W. Jamese

William James se již v roce 1930 zabýval změněnými stavy vědomí, které označuje jako mystické. Podle něj existují kromě bdělého i další druhy vědomí, které můžeme poznat díky podnětu, který k nim dokáže proniknout. James (1930) popsal 4 znaky mystického stavu vědomí:

Prvním z těchto znaků je nepopsatelnost zážitku. Změněný stav vědomí tedy nelze s někým sdílet, předat ho nebo od kohokoliv převzít. Je to intimní zážitek, který vlastní pouze člověk, jež ho prožívá. Jde spíše o stav citový než rozumový, proto je těžké ho slovně vystihnout. Abychom mohli takovému stavu porozumět, musíme ho sami prožít.

Druhým znakem je noetická kvalita stavu. Jde o poznání, které nám zážitek přináší. Člověk, který takový stav zažívá, pociťuje hlubokou pravdu, která za normálních okolností není rozumu přístupná.

Třetí znak je pomíjivost. James (1930) píše, že mystický stav vědomí trvá krátkou chvílí, pouze půl hodiny až hodinu. Zážitek v podstatě zaniká tak rychle, jak vzniká. Vzpomínka na takový stav nemůže zachytit všechno, není tedy přesná. Pokud se zkušenost opakuje, jedinec může prožívat určitý vývoj a obohatit svůj vnitřní život.

Poslední znakem mystického stavu vědomí je trpnost. Není možné zážitek ovládat vůlí a jakkoliv ho kontrolovat. Po odeznění vždy zůstane nějaká vzpomínka a jedinec si uvědomuje důležitost prožitého stavu.

Tyto stavy dále James (1930) rozděluje na náboženské a nenáboženské. Mezi nenáboženské mystické zážitky řadí náhlá prozření, objevení řešení či pravdy (dnes bychom řekli, že se jedná o “aha” zážitek), pocity opakování něčeho, co jsme již viděli, slyšeli či prožili (“déja-vu”) a také ovlivnění vědomí otravou či omámením nějakou psychoaktivní látkou. Autor se v tomto případě vztahuje k alkoholu, oxidu dusnému a éteru.

Popisuje vlastní zkušenost s oxidem dusným jako s látkou, která dokáže jedince přivést k pocitu poznání. “Tomu, kdo se ho nadýchá, jako by se odhalovaly nové a nové pravdy” (James, 1930, 234). Autor přirovnává přechod z běžného do stavu mystického vědomí jako z mála do hodně, ze skromného do ohromného a z rozrušení do klidu, neboť dalším projevem je i intenzivní pocit smíření. Pravý mystický zážitek by měl být optimistický, sjednocující a otevírající možnost objevení jiných pravd.

3.3. Podle A. Maslowa

V pojetí Abrahama Maslowa (2014) se stavy změněného vědomí objevují v podobě vrcholných zážitků. Tyto zážitky se objevují nečekaně a mají pro jedince svoji vlastní vnitřní hodnotu, jsou sebepotvrzující a vyskytují se jako účel, nikoliv jako prostředek. Mohou být milostného, estetického, tvůrčího či mystického charakteru. Jsou ospravedlněním a potvrzením našeho života, pro člověka by měli být jeho cílem.

Během vrcholného zážitku je člověk dezorientován v prostoru i čase. Jedinec vůbec nemusí vnímat plynutí času, může mít pocit, že se čas zastavil nebo že minuta je věčností. Naopak celý den může uběhnout až nezvykle rychle. Ve své podstatě je zážitek vnímán jako úplný a dokonalý, žádoucí a dobrý. Jedinec na něj reaguje úžasem, euforií, pokorou či úctou a vnímá ho jako něco posvátného. Může v něm zažívat pocity jednoty s celým světem, nebo se naopak pouhý detail může stát vším. V tomto stavu se člověk povznáší nad jednotlivé části a je schopný vnímat celek se všemi jeho paradoxy a konflikty. Jedinec je dočasně zbaven strachu, úzkosti, zábran a kontroly (Maslow, 2014).

Maslow (2014) uvádí, že tyto zážitky nelze ovlivnit vůlí, jsou nezávislé na touhách a zájmech člověka. Přesahují hranice života a jedinec má pocit, že existují nezávisle na něm. Mají terapeutické účinky, posilují sebevědomí jedince a mohou měnit jeho pohled na ostatní lidi i svět kolem něj. Během vrcholného zážitku se člověk zabývá aktuálním okamžikem, cítí se inteligentnější, vtipnější, výkonnější, více si věří a nemá pochybnosti, což vede k jeho větší tvořivosti.

Člověk vnímá hodnoty světa a nikoliv svoje vlastní, stává se tedy sebeaktualizovaným jedincem. Při vrcholném zážitku nehodnotí svět, je soucitný, neodsuzující a může tak přijímat člověka i okolí v jeho úplnosti. Po odeznění se cítí obdařen a má dobrou náladu (Maslow, 2014).

3.4. Podle S. Grofa

Zde se setkáváme s pojmem holotropní stavy vědomí. Jedná se o takové stavy, které by měli integrovat nejednotnost člověka, tedy vést ho ke sjednocení. Tyto stavy se projevují ve změnách vnímání, afektivitě a také myšlení. Vědomí prochází kvalitativními změnami, ale není narušeno, jako je tomu v případě patologických stavů. Člověk by si měl zachovat úplnou orientaci a stále by měl zůstat ve spojení s realitou. Holotropní stavy vědomí jsou provázeny smyslovými iluzemi, halucinacemi, vizemi a také představami z našeho vlastního života (Grof, 1998).

Emoce v těchto stavech jsou velmi silné, kolísají mezi euforií a extatickým vytržením až k bezútešnému zoufalství, hrůze a utrpení. V závislosti na emocích pociťuje člověk i odpovídající tělesné pocity. Inteligence by během takových stavů neměla být narušená, ale myšlení funguje abnormálním způsobem. Jedinec není schopný přemýšlet o svém životě prakticky, ale je takřka zavalen novými informacemi a náhledy na vlastní minulost, problémy a vztahy (Grof, 1998).

Holotropní stavy vědomí dává Grof (1998) do souvislosti s šamanismem. Tyto stavy měly nejen pomáhat léčit prostřednictvím komunikace s říší bohů a duchů, ale byly také součástí přechodových rituálů a mysterií znovuzrození. Mnoho světových náboženství vyvinulo vlastní techniky, jak holotropních stavů vědomí bezpečně dosáhnout.

Grof (2000) společně se svojí manželkou vymyslel techniku holotropního dýchání, která má vyvolat mimořádný stav vědomí. V zásadě se jedná o hyperventilaci - prohloubené a zrychlené dýchání provozované vleže za doprovodu rytmické hudby. Hyperventilace vede

k uvolnění, pocitům rozšířeného vědomí a sjednocení se světem až k mystickým zážitkům. Jedinec by se měl soustředit na procesy, které se odehrávají v jeho nitru.

Během výzkumů s holotropním dýcháním autor pozoroval, že jedinci nějakým způsobem do svého vědomí vybírají emocionálně nejzávažnější materiál, který si většinou neuvědomují. Na povrch tak vyplouvají psychická i fyzická traumata, jejichž odžití působí zmírnění či úplné vymizení somatických symptomů, které taková traumata doprovází (Grof, 1999).

3.4.1. Využití v terapii

Již v 50. letech našeho století mnozí odborníci (zejména z řad psychiatrů) začali experimentovat s psychedeliky ve smyslu jejich terapeutického využití. Neboť se jedná o látky, které ve své podstatě aktivují psychiku, byly pojímány jako součást psychoterapie s cílem zlepšit a prohloubit její léčebné účinky. Zprávy o takovém využití psychedelik od psychiatrů z USA i Evropy vzbudily pozornost a podnítily tak další výzkumy. Tyto zprávy referovaly o zkrácení času psychoterapie díky rychlejšímu vyléčení různých psychosomatických a emočních poruch. Další výzkumy potvrzovaly účinnost psychoterapie s použitím psychedelik u klientů, u kterých se jiné formy psychoterapie jevily jako neúčinné. Výsledky se dostavily i u osob závislých na alkoholu či jiných drogách, psychopatických zločincích či lidí trpících sexuální deviací (Grof, 2000).

Mezi úspěšné formy psychoterapie s využitím psychedelik patří psycholytická a psychedelická terapie, jejichž kombinaci využíval Grof (2000). Psycholytická terapie využívá středně velkých dávek psychedelik a probíhá v sérii 15 - 100 sezení. Podstatou je, že klient postupně proniká do hlubších vrstev svého nevědomí, snaží se uvolnit psychické napětí a vyřešit intrapsychické konflikty. Terapeut mu nabízí vhodné interpretace jeho zážitků v rámci zásad freudovské psychoanalýzy.

Psychedelická terapie je založena na podávání vysokých dávek psychedelik, které by u klienta měly vést k jednomu intenzivnímu transformačnímu zážitku transcendentní povahy. Často se přitom objevují jevy, jako je rozpad ega, znovuzrození, pocit jednoty s vesmírem atd. Před samotným sezením je důležitá příprava klienta, během terapie potom zařízení vhodného prostředí, kde je žádoucí i použití hudby a uměleckých výtvorů. Terapeut nezasahuje při intoxikaci klienta do sezení svými výklady a nechává si je až na později (Grof, 2000).

4. Průběh intoxikace

Po užití jakéhokoliv psychedelika nastává doba latence, jejíž délka se mění s látkou i způsobem jejího užití. Jedná se o několik vteřin až desítek minut, kdy uživatel ještě nepocítuje žádné z účinků drogy. Např. při kouření šalvěje divotvorné je latentní doba dlouhá jen několik vteřin (Ball, 2009), u LSD užitého perorálně se pohybuje mezi 30 - 45 minutami (Mioviský, 1996).

Po uplynutí latentní doby se u většiny drog této skupiny jako první dostavují somatické příznaky, jako je zrychlená tepová i dechová frekvence, zčervenání, pocení, nevolnost, bolesti hlavy atd. Stav pokračuje psychickými projevy, z nichž nejvýraznější jsou smyslové iluze (Roubíček, 1961).

Masters a Houstonová (2004) z četných pozorování psychedelických sezení s LSD a peyotlem dospěli k závěru, že průběh intoxikace lze rozdělit do celkem čtyř úrovní, kterými uživatel může postupně procházet. Často záleželo nejen na settingu, setu a množství látky, ale i na průvodci, který uživatele zkušeností provázel. Autoři uvádí, že většina jejich uživatelů se dostala pouze do prvních dvou stádií a že při správném vedení je možné postoupit dál.

První úroveň prožitku je úroveň smyslová. V této fázi se uživatel nachází na začátku nebo i kdykoliv později v průběhu intoxikace, pokud se nedostane k dalším úrovním. Zabývá se různými smyslovými iluzemi, deformacemi prostoru, změnami tělesného schématu, pozorováním detailů, barev či eidetických obrazů. Je důležité, aby se jedinec nesnažil tyto zážitky kategorizovat způsobem, jakým nazírá běžnou skutečnost. Při takových pokusech u něj mohou nastat nepříjemné pocity zmatku a chaosu. Zde je důležitá role průvodce, který by měl člověka uklidnit a také u něj rozvíjet a povzbuzovat zaujetí pro smyslové vjemy (Masters & Houstonová, 2004).

Do druhé fáze se člověk dostává po několika hodinách sezení většinou díky průvodci a noří se zde do vlastního nitra. Jedná se o rekolektivně - analytickou úroveň, jejímž obsahem je nahlížení vztahů, problémů a cílů jedince z jiného úhlu pohledu. Uživatel se nyní zabývá i svými minulými (nevědomými) zážitky, které ožívuje, snaží se je analyzovat a nově zařadit. Je časté, že v této úrovni jedinec najde řešení problémů, která by ho bez užití psychedelika nenapadla. Člověk tak může přehodnotit způsoby svého myšlení a jednání, jejichž změny si může přenést do běžného života (Masters & Houstonová, 2004).

Do úrovně symbolické si s sebou jedinec přináší materiál z předchozí fáze. Dostane se sem pouze 40% uživatelů, kteří byli na sezení dobře připraveni a v předchozí fázi prošli značným seberozvojem. Uživatel se zde plně věnuje eidetickým obrazům, které si představuje a sám se stává jejich součástí. V těchto představách se objevují nejčastěji rituální, historické, legendární, mytické a archetypální motivy, které vyhovují potřebám jedince. Prožití rituálu v této podobě může účinně suplovat rituál skutečný, který ale v naší kultuře chybí. Uživatel může pociťovat obohacující zkušenost spojitosti s historickým a evolučním děním, vnímat svůj život v širších souvislostech. Psychedelická zkušenost v této fázi funguje jako významný prostředek osobního růstu a zrání (Masters & Houstonová, 2004).

Integrální úroveň je poslední a nejobtížněji dosažitelná fáze. Masters a Houstonová (2004) ji pozorovali pouze u jedenácti z dvou set šesti sledovaných jedinců. Těchto pár lidí zažilo pocit "osvícení", psychologické integrace a výrazné osobnostní změny. Všichni tito uživatelé viděli v těchto prožitcích náboženskou zkušenost. Prožívali setkání s Bohem, podstatou bytí či střet se skutečností, která je nezávislá na smyslové zkušenosti. Tento prožitek je doprovázen intenzivním pocitem jeho pravdivosti a jedinec v jeho důsledku mění i své chování. Na integrální úroveň se dostali lidé, kteří byli na sezení velice dobře připraveni a prošli důkladným osobnostním vývojem. Tak hluboký zážitek působí na jedince veskrze pozitivním účinkem. Člověk se stává tvořivějším, spontánnějším a má pocit, že prožívá harmoničtější vztahy. Zlepšuje se sebehodnocení i sebeobraz jedince. Touto poslední fází již prochází uživatel sám bez zásahů průvodce.

Průběhem intoxikace se zabýval i Miovský (1996), který ho dává do souvislosti s množstvím požití drogy. Konkrétně se zaměřil na LSD a sledoval tři hranice dávek. Dávka mezi 50-70 µg u uživatele primárně vyvolává euforii. Náhled jedince na situaci je zachován a neztrácí tedy kontakt s realitou. Je schopný relativního posouzení situace, ve které se dokáže orientovat. U dávky do 200 µg můžeme pozorovat silnou euforii a stav, který se podobá psychóze. Uživatel již na vrcholu intoxikace nedokáže takový stav kontrolovat vůlí. Vyskytují se i patologické jevy a poruchy vědomí. Při intoxikaci dávkou vyšší než 200 µg je stav uživatele po větší část zážitku takřka nekontrolovatelný. V takovém stavu se dostávají hluboké regrese, útlumové a depresivní reakce, můžeme pozorovat rozmanité psychické jevy.

Na konci intoxikace, kdy už účinky psychedelika odeznívají, je možné se setkat s tzv. dojezdem. Tento fenomén je popsán hlavně u drog, které vyvolávají fyzickou závislost. Ačkoliv se s ním u psychedelik nesečkáme, dojezd se může objevovat zejména po dlouhých

a náročných intoxikáciach. Tento stav se u psychedelik projevuje jako fyzická a emoční vyčerpanost, kdy se může vyskytovat depresivní nálada, apatie, pocity tíhy v těle, únava bez potřeby spánku apod. Nejlepší je nechat takový stav přejít a potom se dobře vyspat.

5. Výzkumy s psychedeliky

Výzkum psychedelických drog započal již v 50. letech 20. století (po syntetizaci LSD), kdy se o ně odborníci začali zajímat. Nejvíce studií ovšem pochází z 60. let, kdy se psychedelika stala velmi populárními. Po jejich zákazu v 70. letech i výzkum s nimi utichl a radikálně se omezil. V dnešní době již znovu můžeme objevit množství výzkumů, které se tímto tématem zabývají. Oblastí, kde se psychedelika zkoumají, je celá řada a není možné je zde všechny obsáhnout. Autorka se tedy rozhodla vybrat pár zajímavých výzkumů, které se týkají především psychoterapie s využitím psychedelik či rozdílů mezi uživateli psychedelik a “běžnou” populací.

Jak jsme předestřeli v kapitole 3.4.1, jednou z oblastí výzkumu se stala i terapie za využití psychedelických drog, zejména LSD a peyotlu. Mogar a Savage (1964) uvádějí výzkum zaměřený na změnu osobnostních charakteristik po zkušenosti s psychedelickou terapií. Většina z jejich 70 respondentů (10 bylo později ze studie vyloučeno) pocházela z řad ambulantně léčené klinické populace, která vykazovala patologické osobnostní charakteristiky. Před sezením probandů vyplňovali baterii dotazníků složenou z MMPI, ICL a dotazníku Q-sort zaměřeného na přesvědčení probandů a jejich hodnotový systém. Podle skóre získaných z MMPI byli probandů ještě rozděleni do tří skupin podle závažnosti jejich poruch. V den sezení byla probandovi podána dávka od 200 do 400 mg meskalinu a 200 - 300 µg LSD, přičemž bylo možné ještě během sezení LSD přidat. Tři dny po sezení probandů opět vyplňovali dotazník Q-sort, po dvou měsících od sezení celou baterii dotazníků a to samé ještě po dalších čtyřech měsících. Z výsledků vyplývá, že u skupiny s nejzávažnějším stupněm patologických charakteristik se tyto signifikantně snížily. Mírně zlepšení bylo pozorováno i u dalších dvou skupin. Nejvýraznější snížení bylo pozorováno ve škálách deprese, úzkosti, schizofrenie, psychastenie, sociální introverze a neuroticismu.

Výzkum s psychedeliky se orientoval i na pacienty s pokročilým stádiem rakoviny, kteří trpěli úzkostí. Po zákazu psychedelik byl Charles Grob et al. (2012) prvním, kdo po třiceti pěti letech s tímto výzkumem pokračoval. Dvanáct probandů se zúčastnilo dvojité slepé studie, kde každý požil 0,2 mg/kg psilocybinu. V následujícím půlroce celkem třikrát vyplňovali dotazníky týkající se deprese, úzkosti a nálady. Výsledky potvrdily signifikantní redukci úzkosti i deprese. Nálad probandů měla stoupající trend, ale nedosáhla signifikantního výsledku.

Terapie za využití psychedelik se využívá i u nás. Z rozhovoru Hrouzkové (2012) s psychiatrem Tomášem Páleníčkem, který s psychedeliky experimentuje v léčebně v Bohnicích, se můžeme dozvědět, že ketamin, který při nízkých dávkách způsobuje halucinace a mění vnímání, velmi výrazně přispívá k léčbě rezistentních depresí. Experimentuje se s ním i v případě bipolární poruchy. Probíhají také výzkumy s využitím psilocybinu u úzkostně depresivní a obsedantně kompulzivní poruchy. Další drogou užívané v terapii posttraumatické stresové poruchy je extáze. Ačkoliv není “pravým” psychedelikem, klient se díky ní může uvolnit a lépe sdílet prožitá traumata.

Hartung a Skorková (1980) se ve svém výzkumu zaměřili na rozdíly mezi uživateli psychedelik (n=43) a lidmi, kteří žádné drogy neužívají (n=39), kteří tvořili kontrolní skupinu. Sběr dat probíhal v 60. letech 20. století ve známém centru psychedelické kultury, kterým bylo Haight-Ashbury. Autoři výzkumu porovnávali probandy na základě projektivního testu Holtzmanových inkoustových skvrn a zjistili, že uživatelé psychedelik jsou tvořivější, více empatičtí a vytvářejí vřelejší vztahy než jedinci v kontrolní skupině. Na druhou stranu uživatelé psychedelik skórovali jako více nepřátelští, bylo u nich zaznamenáno více deviantních odpovědí a v jejich výpovědích se objevovalo více sexuálních symbolů než u kontrolní skupiny.

Lerner a Lyvers (2006) se zaměřili na rozdíly v empatii, hodnotovém systému a přesvědčeních mezi uživateli psychedelik, uživateli jiných ilegálních drog a konzumenty alkoholu. Studie zároveň obsahovala probandy z Austrálie i Izraele. Výzkumníci tedy zkoumali i mezikulturní rozdíly. U uživatelů psychedelik se signifikantně více vyskytovaly tendence k mystickým přesvědčením. Spiritualitu považovali za významnější hodnotu než ostatní dvě skupiny a finanční prospěch naopak jako hodnotu méně důležitou, a to nezávisle na kultuře. Obě skupiny uživatelů nelegálních drog vykazovaly více empatie než skupina konzumentů alkoholu. Autoři výzkumu diskutují možnost, že tyto rozdíly nemusí být u uživatelů psychedelik způsobeny účinkem drog samotných, ale mohou být výsledkem jejich osobnostních charakteristik.

6. Rizika užívání

6.1. Závislost

Mnoho autorů (Miovský, 1996; Roubíček, 1961; Kalina, 2008 a další) se shoduje v názoru, že psychedelické drogy nezpůsobují fyzickou závislost. Tento názor se ale snaží vyvrátit studie Stonea, Storra a Anthonyho (2006), ve které sledovali výskyt symptomů fyzické závislosti u vzorku 1186 uživatelů psychedelik, kteří nebyli starší 21 let. U 11% z nich výzkumníci zaznamenali výskyt emocionálních problémů spojených s užíváním psychedelik, 7% probandů pozorovalo obtíže s kontrolou užívání psychedelik a touhu po droze. U dalších 6% se vyskytovalo zvýšení tolerance. Zanedbávání jiných aktivit, pokusy přestat s užíváním nebo zdravotní problémy v důsledku užívání psychedelik byly pozorovány výjimečně. Je tedy možné, že zejména mladí lidé mohou být více ohroženi výskytem symptomů fyzické závislosti.

Co se týče psychické závislosti, Kalina (2008) tvrdí, že ani ta se v případě psychedelik nevyskytuje. Roubíček (1961) tento názor potvrzuje a ve svých pozorováních uvádí, že probandi po skončení experimentu s psychedelikem neměli chuť ho opakovat (tedy až na výjimky). Pravděpodobně jde o tak intenzivní a náročnou zkušenost, že uživatelé potřebují čas, aby mohli zpracovat všechny dojmy a vjemy z takového zážitku.

6.2. Somatická rizika

Většinou na začátku intoxikace se může vyskytovat nevolnost až zvracení (zejména u muchomůrky červené), pocení, bolesti hlavy, tachykardie a další nežádoucí fyzické účinky, které mohou na uživatele působit velmi rušivě a hrozí tak větší riziko bad tripu. Vysoké dávky LSD nebo lysohlávek mohou nepříznivě působit na funkci jater a ledvin. Velmi toxicky působí i muchomůrka červená. Riziko předávkování je konkrétně u LSD a psilocybinu malé. Kombinací s jinými drogami mohou být fyzická rizika výrazně zvýšena (Kalina, 2008).

Někdy také může docházet ke křečím v žaludku a žilním křečím. Během intoxikace vzrůstá hladina cukru, která vede ke snížení tlaku a u citlivějších jedinců dokonce může následovat zástava srdce. U dlouhodobého užívání lysohlávek hrozí zvýšené riziko mrtvice (Göhlert & Kühn, 2001).

6.3. Psychická rizika

V případě psychedelik jsou větším problémem psychická rizika, neboť tyto drogy výrazně zasahují do psychiky jedince. Častou komplikací bývají paranoidní myšlenky a panické reakce během intoxikace. Uživatel se může obávat, že jeho stav je trvalý, takže se už nebude moct vrátit zpět do normálního života. Strach se může vystupňovat až do hrůzy ze zešílení. Tyto pocity mohou přetrvávat i po odeznění účinků psychedelika. V takovém případě je vhodné vyhledat odbornou pomoc (Grof, 1965).

Výjimečné nejsou ani bad tripy, charakterizované jako nepříjemný a nepříznivý vývoj intoxikace, kde se často objevuje úzkost, panika, halucinace a další projevy, které se uživatel marně snaží ovládnout vůlí, což působí ještě více kontraproduktivně (Kalina, 2008). Uvádí se, že bad tripu lze předejít dodržáním určitých pravidel. Jedná se o vhodné a klidné prostředí, ve kterém se uživatel bude cítit dobře a bezpečně (setting), optimistické ladění osobnosti i nálada před začátkem intoxikace a absence obav a strachů z účinků látky (set). Také je vhodné pobývat s lidmi, se kterými se uživatel dobře zná a které má rád.

Bad trip se může vyskytovat i u jedinců se zvýšenou sebekontrolou, kteří se jí neradi vzdávají. Účinky psychedelik se dají jen stěží ovládat vůlí a uživatel by před konzumací drogy měl vědět, že je vhodné nechat dění volný průběh a nesnažit se situaci násilně změnit.

Obecným problémem se může jevit těžko předvídatelný průběh intoxikace provázený depresivními, panickými či agresivními reakcemi.

Jsou známy i případy, kdy byla vlivem intoxikace psychedelickou látkou vyvolána psychóza u uživatelů s latentními dispozicemi. Roubíček (1961) tedy doporučuje neužívat psychedelika lidem, kteří projevují neurotické, psychotické a další nápadné povahové rysy a v případě nepředvídatelného průběhu intoxikace provázeného depresivními, panickými či agresivními reakcemi vyhledat lékařskou pomoc či rovnou aplikovat chlorpromazin. Kalina (2008) dodává, že z dlouhodobého hlediska mohou být rizikem trvalé změny osobnosti a přítomnost dezorientace. Uživatel také může mít tendence k magickému či přímo bludnému výkladu světa.

Někteří uživatelé během intoxikace pociťují zvýšené sebehodnocení, což může vést k přeceňování jejich schopností. Důsledkem je přesvědčení, že člověk může např. létat. Taková domněnka při absenci dohlížející osoby může vést až k sebezabití uživatele (Göhlert & Kühn, 2001).

Je důležité zdůraznit, že užívání psychedelik je nejvíce rizikové zejména u adolescentů, neboť intoxikací těmito drogami je posílen sklon k riskování, který se projevuje

tendencí k nebezpečnému jednání. To může vést k nehodám, úrazům, pádům apod. Mladí lidé také častěji kombinují různé drogy, nebo mohou přecházet od jedné k druhé. Pokud mladiství užívají psychedelika ve velké míře, dochází k zaostávání v různých aspektech psychosociálního vývoje, jakými jsou vzdělávání, sociální dovednosti, vývoj sebekontroly či citové vyzrání (Nešpor, 2007).

Nebezpečná situace nastává ve chvíli, kdy je psychedelikum podáno nic netušící osobě. Všechny symptomy mohou narůst do obudných rozměrů a uživatel se může domnívat, že přišel o zdravý rozum a že už nebude "normální." Je pravděpodobné, že člověk v takové situaci se pokusí o sebevraždu (Miovský, 1996).

Výzkum Krebse a Johansena (2013) se zaměřil na dlouhodobé psychické problémy, které by se mohli vyskytovat u uživatelů psychedelik. Výsledky ukázaly, že u skupiny uživatelů psychedelik (LSD, psilocybin a meskalin) se signifikantně méně vyskytuje vážný psychický distres, nižší potřeba vyhledávat odbornou psychologickou či psychiatrickou pomoc nebo předepisovat psychiatrické léky oproti kontrolní skupině, která nikdy psychedelika neužívala. Zjistili také, že se u uživatelů psychedelik vyskytuje méně psychotických symptomů než u druhé skupiny. Výzkum ale měl své limity, neboť zde není jasné, jak na tom skupina uživatelů psychedelik byla dříve, než drogy začala užívat. Můžeme se tedy i domnívat, že psychedelika psychickému zdraví nepřispívají, ale jsou užívána psychicky zdravějšími jedinci.

Proti předchozímu výzkumu vystupuje práce Kuzenka et al. (2011). Tento německý longitudinální výzkum byl proveden na populaci adolescentů a mladých dospělých (N = 2588) ve věku 14-24 let. Výsledky ukazují, že výskyt psychotických symptomů je signifikantně vyšší u skupiny mladistvých, kteří psychedelikum užívali pětkrát a více než u skupiny lidí, kteří psychedelikum užívali čtyřikrát a méně.

U mladých žen užívajících LSD bylo zjištěno, že konzumují více alkoholu a cigaret než ženy, které LSD nevyzkoušely. Uživatelky LSD vykazovaly více depresivních symptomů, riskantnější sexuální chování, udávaly vyšší počet sexuálních partnerů a s větší pravděpodobností byly obětmi fyzického týrání oproti kontrolní skupině žen neužívajících drogy. V tomto výzkumu se autoři potýkali s problémem kauzality, neboť sami uvedli, že nebyli schopni odhalit, co zapříčinilo výskyt výše zmíněných jevů u jejich respondentek (Rickert et al., 2003).

7. Motivace uživatelů psychedelických drog

V této kapitole se budeme zabývat možnými důvody uživatelů k tomu, aby začali užívat psychedelika. Proč je zkusí poprvé a proč se k nim vrací. K této problematice neexistuje žádná publikace, proto budu vycházet z několika článků a studií, které jsou dostupné a převážně zahraničního původu.

Je jisté, že člověk užije drogu s nějakým záměrem. Před první intoxikací se možná zabývá myšlenkami ve smyslu prospěchu pro sebe nebo uvažuje o rizicích a účincích drogy, či správnosti takového jednání. Psychedelické drogy jsou velmi specifickou kategorií, která přitahuje i uživatele, které neřadíme mezi drogově závislé. Protože psychedelika nevytváří fyzickou závislost a uživatel po odeznění intoxikace nechce nějaký čas stejnou drogu užít, budou se v těchto případech lišit i pohnutky k intoxikaci.

7.1. Mladí dospělí a psychedelika

Jelikož se náš výzkum týká populace mladých dospělých, bylo by na začátku vhodné uvést možné důvody pro užívání psychedelik v tomto období života.

Jak uvádí Langmeier a Krejčířová (2006), před mladým člověkem stojí mnoho úkolů, které musí ve svém vývoji zvládnout. Postupně se osamostatňuje, stává se méně závislým na své rodině i vrstevnících. Pokud má dosáhnout úplné nezávislosti, je vhodné, aby se systematicky připravoval na budoucí povolání prostřednictvím studia nebo již začal pracovat. Měl by být schopný vytvářet uspokojivé přátelské i partnerské vztahy. Důležité také je, aby převzal zodpovědnost za svůj život a uměl se efektivně rozhodovat a také plánovat svůj život.

Z předchozího vyplývá, že se jedná o náročné období plné překážek, které se mladý jedinec snaží zvládnout a přitom odolat sociálnímu tlaku, který ho může tlačit do zavedených způsobů života, se kterými nemusí souhlasit. Autorce přijde logické, že za takového stavu věcí je možné, že jedinec vyzkouší psychedelickou drogu s očekáváním, že tak bude moci nahlížet svůj život i z jiného úhlu, popř. najít řešení některých svých problémů. Psychedelika mohou být využita i jako prostředek k uvolnění a úniku z tíživé reality.

7.2. Sensation seeking

Tento termín lze přeložit jako vyhledávání senzací. Jedná se o stimulační motiv, který se v různé míře vyskytuje u každého člověka. Sensation seeking můžeme popsat jako

vyhledávání nebezpečného, nekonvenčního, zakázaného či nového. Jedinec s vysokým sensation seeking může mít rád adrenalinové sporty, rychlou a nebezpečnou jízdu, bude se účastnit riskantních psychologických experimentů či užívat různé druhy drog (Zuckerman & Horvath, 1993).

Jedním z takových neobvyklých a neopakovatelných zážitků právě je i psychedelická zkušenost. Je možné, že právě lidé, kteří rádi zkouší nové věci, budou častěji psychedelika vyhledávat pro atraktivní účinky, které uživatelům navozují. Zuckerman a Horvath (1993) ve svém výzkumu uvádí, že právě tyto „dobrodruzi“ se častěji budou účastnit riskantních podniků či dokonce trestných činů. Častější je u nich i výskyt rizikového sexuálního chování.

7.3. Motivace uživatelů ayahuascy

V dnešní době se mnoho lidí vydává napříč světem poznat tradiční šamanské rituály, které slibují léčení těla i duše. Ayahuasca je psychoaktivní nápoj, který mimo jiné obsahuje DMT a údajně díky němu uživatel dokáže navázat vztah s mocným duchem, který mu ukáže cestu k řešení problémů a odpoví na důležité otázky.

Winkelman (2005) se ve své studii zaměřil také na motivaci uživatelů ayahuascy. Z rozhovorů, které vedl s 16 účastníky sezení, vyplývá, že většina z nich chtěla zkusit ayahuascu kvůli navázání spirituálního vztahu s přírodou, bohem, vesmírem, něčím, co je přesahuje a může je učit. Další častou motivací byl osobní spirituální růst, kdy účastníci chtěli objevit sami sebe, svůj skrytý potenciál a duševní sílu. Někteří účastníci také usilovali o vyřešení svých emocionálních, osobních či rodinných problémů nebo doufali, že jim ayahuasca ukáže, co mají dál dělat se svým životem, kam se posunout. V malé míře se vyskytovalo i zastoupení jiných motivací, jakými bylo vyřešení závislosti na alkoholu, vědecké poznání a požití ayahuascy pro její účinky samotné.

V souladu s předchozími výsledky je i novější výzkum Harrisové a Gurela (2012), který zahrnuje celkem 81 účastníků ze Severní Ameriky, kteří se rozhodli vydat za ayahuascou. Skoro všichni respondenti zde jako hlavní motivaci uvedli osobní a spirituální rozvoj. Pouze tři uživatelé toužili po uzdravení tělesné choroby a u dalších třech dominovala zvědavost. V průběhu zkušenosti se ale jejich motivace změnila a usilovali o vyřešení svých osobních problémů.

Otázkou motivace se zabývaly i Kavenská a Vosáhlová (2013), které ji zkoumaly u české populace. Motivaci 20 účastníků ayahuascových obřadů rozdělili do 5 kategorií. Nejčastější motivací se zde ukázal seberozvoj, kdy účastníci toužili poznat novou cestu pro

práci na sobě samých, dozvědět se o sobě něco nového. Dalším častým důvodem pro užití ayahuascy bylo vyřešení konkrétního psychického problému, jakými mohla být např. absence smyslu života. S první kategorií zde souvisí léčení duše. Tito uživatelé usilovali o lepší poznání sebe samých spojenou s tužbou si něco vyřešit. Pouze po jednom uživateli byla obsazena touha po zkušenosti s dalším psychedelikem a zvědavost. Tu uvedli i někteří další uživatelé, ale nebyla zde primárním motivem.

7.4. Motivace uživatelů dalších psychedelik

Ve studii Móróa, Simona, Bárda a Rácza (2011) se setkáváme se seznamem účelů k užití drog, který autoři sestavili. Psychedelické drogy považují za zvláštní skupinu, která by neměla být házena do "stejného pytle" s jinými drogami, neboť zkušenosti s nimi jsou často označovány jako náročné a dlouhé, ale objevné a inspirující. Autoři tedy uvádějí, že účel užití psychedelik v mnoha případech není rekreační a droga neslouží uživateli jako únik z reality či způsob zábavy. Ve svém výzkumu, kterého se zúčastnilo 467 uživatelů drog, zjistili, že 36% uživatelů psychedelik tyto drogy užívá za účelem náboženským či spirituálním, pro poznání a prozkoumání sebe samých a také kvůli léčení. V menší míře byly zastoupeny důvody jako podpoření dobré nálady, vyhýbání se nudě, pro senzací a potěšení, podpoření své kreativity nebo fyzického výkonu, rebelie proti společnosti nebo naopak potvrzení členství ve skupině a také zvědavost.

Oproti těmto závěrům je možné postavit výzkum Kjellgrenové a Soussana (2011), kteří se zaměřili na mladé rekreační uživatele 4-HO-MET, což je látka podobná psilocybinu, která je ve Švédsku legální. 25 respondentů, kteří se studie účastnili, nebylo starších než 30 let a psychedelikum užívali většinou sami, někteří z nich i bez jakékoliv přípravy nebo informací o látce. Hlavní motivací pro ně byla zvědavost, touha zažít nevšední zážitek. V psychedeliku viděli způsob, jak obohatit všední život. Ačkoliv o této droze existuje jen několik studií, respondenti i přes neznalost a nervozitu s očekáváním příjemné zkušenosti drogu zkusili. Autoři připouští, že v dnešní době, kdy už nejsou k dispozici přechodové rituály, mohou mladí lidé tuto potřebu uspokojit prostřednictvím psychedelik, které jim poskytují neobvyklou a existenciální zkušenost, která je velmi odlišná od stereotypního života. Podle autorů mladým uživatelům nešlo o účinky drogy samotné jako o to, že je to nová zkušenost, která obohacuje jejich vnitřní život.

VÝZKUMNÁ ČÁST

8. Cíle výzkumu

Kontakt s psychedeliky je natolik zajímavou a neobvyklou zkušeností, že lidstvo už po dlouhou dobu přitahuje. A tak i v dnešní době jsou tyto drogy stále vyhledávané, ačkoliv jsou ilegální. Z tohoto důvodu se i výrazně omezil počet jedinců, kteří mohou psychedelika zkoumat. V závislosti na tom se také snížil počet vydávaných článků a publikací na toto téma.

Autorce přijde důležité přijít s výzkumem cíleným zejména na mladé lidi, u kterých je dnes užívání psychedelik rozšířené. Zde se zaměřujeme především na to, z jakých důvodů lidé dnes psychedelika užívají, proč se k nim vracejí či je naopak vyhledávat přestávají. Abychom na tuto problematiku získali komplexnější pohled, zahrnuli jsme do rozhovoru i otázky cílené na to, jak vypadají zážitky mladých lidí s psychedeliky a jak se popř. mění jejich život v závislosti na psychedelické zkušenosti.

Výzkumným cílem mé práce je zjistit a popsat, co mladé lidi motivuje k užívání psychedelických látek, jak sami prožívají zkušenosti s nimi a zda z nich mají nějaký subjektivní užitek.

9. Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1:

Čím jsou uživatelé psychedelických drog motivováni k první zkušenosti s drogou?

Výzkumná otázka č. 2:

Za jakých okolností se uživatelé poprvé setkávají s psychedelickou látkou?

Výzkumná otázka č. 3:

Co je motivuje k dalšímu užívání?

Výzkumná otázka č. 4:

Jak se změní život a vztahy lidí po zkušenostech s psychedeliky?

10. Metodologický rámec a výzkumný soubor

Vzhledem k povaze problematiky výzkumu bylo vhodné zvolit kvalitativní přístup, neboť jen ten dokáže získat rozmanitá data o každém jednotlivci, jakých by nebylo možné dosáhnout prostřednictvím dotazníkových či testových metod používaných v kvantitativním výzkumu.

10.1. Výběr a popis výzkumného souboru

Výzkum byl zaměřen na populaci mladých dospělých ve věku 20-30 let, kteří mají alespoň jednu zkušenost s psychedelickými látkami. Nezáleželo na tom, které psychedelikum vyzkoušeli či zda zkušenost hodnotili jako pozitivní či negativní, významnou či nikoli.

Najít respondenty nebylo příliš těžké a ani s jejich ochotou k účasti nebyl problém. Jedinou potíž činila horší dostupnost některých respondentů, ať už z důvodu časových či geografických. U některých se mi podařilo je zastihnout, s jinými jsem rozhovor nezrealizovala.

Výběr souboru probíhal metodou záměrného výběru, kdy jsem kontaktovala své známé, o kterých jsem věděla, že mají zkušenosti s psychedeliky a budou ochotni účastnit se mého výzkumu. Tato metoda byla později zkombinována s metodou sněhové koule, neboť respondenti mě i sami od sebe dovedli ke svým známým, kteří se později stali respondenty. Vyskytovali se zde také prostředníci, kteří věděli o mém výzkumu a sami uživatelé psychedelik nejsou, ale znají se s lidmi, kteří ano. Sněhová koule tedy probíhala maximálně do třetí vlny.

Ze souboru nebyl nikdo vyřazen, i když jsem přemýšlela o vyřazení respondenta s nejkratším rozhovorem, který byl i nejvíce chudý na informace. Jelikož ale kritérium minimálně jedné zkušenosti s psychedeliky splnil, stejně jako věkovou hranici, ponechala jsem ho v souboru.

Soubor tak činí 11 respondentů, kde je 10 mužů a 1 žena. Jejich věkové rozmezí se pohybuje od 21 do 24 let. Ve většině případů se jedná o vysokoškolské studenty. Z důvodu zachování anonymity jsem respondentům změnila jména, aby nebylo možné je identifikovat a jakkoliv dohledat.

10.2. Metody získávání a zpracování dat

Metodou pro získávání dat byl polostrukturovaný rozhovor, který kombinuje výhody použití ucelené osnovy témat strukturovaného rozhovoru a zároveň výhody nestrukturovaného rozhovoru, kde je ponechána určitá volnost pro přizpůsobení otázek přímo na aktuální stav či zážitek respondenta. Během rozhovoru samotného tedy byly některé otázky vypuštěny, ať už z důvodu jejich dřívějšího zodpovězení nebo se nehodily k situaci respondenta. Jindy jsem pokládala otázky mimo připravenou strukturu rozhovoru.

Po zkonstruování polostrukturovaného rozhovoru mi přišlo vhodné provést pilotní rozhovor, který by odhalil případné chyby v návaznosti otázek či v jasnosti otázek samotných. Protože pilotní rozhovor neodhalil žádné závažnější nedostatky, rozhodla jsem se ho zařadit do výzkumu.

Rozhovory se po individuální domluvě s respondentem převážně uskutečňovaly v kavárnách či čajovnách v Praze, Ostravě a Olomouci. Délka rozhovorů byla velmi variabilní, nejkratší trval 8min a 20s a nejdelší 56min a 29s. To se odvíjelo především od otevřenosti, výřečnosti a zkušeností respondentů.

Před začátkem rozhovoru byl respondent znovu informován o tématu rozhovoru, vysvětlila jsem pojem psychedelika a jmenovala příklady. Zaručila jsem respondentovi anonymitu a zdůraznila fakt, že rozhovor bude sloužit pouze pro účely mé bakalářské práce. Po ústním souhlasu respondenta s výše prezentovanými informacemi začal samotný rozhovor.

Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon značky Sony. Pořízený rozhovor byl dále doslovně přepsán a upraven do přehledné podoby tak, že otázky byly psány tučně a odpovědi respondentů, které se skutečně týkaly tématu, tzn. bez slovní vaty a odboček, autorka zabarvovala. Provedli jsme tedy redukci prvního řádu. Po této přípravě následovala analýza dat.

10.3. Metody analýzy dat

Pro analýzu dat jsme zvolili metodu vytváření trsů, která spočívá ve srovnávání a shromažďování výroků na podobné téma do skupin (trsů). Můžeme tak dávat dohromady výpovědi, které se týkají určitých jevů, případů apod. Tak vznikají obecnější kategorie, jejichž zařazení do určitého trsu je spojováno s opakujícími se znaky. Společným znakem jednoho trsu může být ať už tématický (stejně téma), časový (v určitém čase) či prostorový (v podobném místě) překryv (Miovský, 2006).

Další metodou analýzy dat bylo zachycení vzorců, kde se v datech vyhledávají opakující se vzorce, které jsou vázané na určitý kontext, osobu apod. Originální pozorovaný jev je zde redukován na obecnější kategorii, opět na základě podobností. Důležité je zde opakování obecného vzorce u více konkrétních případů (Miovský, 2006).

Dále jsme využili metodu kontrastů a srovnávání, jejíž využití je patrné zejména v odlišení dvou (nebo i více) kategorií a upozornění na jejich rozdíly, i když jsou si zároveň podobné. Další výhodou metody je zdůrazňování rozdílů v kontextuálních vztazích u jednoho jevu, který tak může nabývat jiného charakteru (Miovský, 2006).

11. Etické aspekty výzkumu

Během výzkumu jsme pracovali s citlivými informacemi, jakými zážitky s psychedelickými drogami beze sporu jsou. Bylo proto důležité zachovat anonymitu respondentů, dobrovolnost, informovat je o účelu výzkumu a data o nich dobře zabezpečit. Každý respondent také měl možnost na jakoukoliv otázku z interview neodpovědět. Této možnosti nikdo z nich nevyužil.

Účastníci výzkumu byli předem o účelu výzkumu informováni prostřednictvím sociálních sítí či osobního kontaktu. S těmito a ještě dalšími informacemi (o délce a struktuře rozhovoru, nahráváním na diktafon, možnosti neodpovědět, anonymitě a pojmu psychedelika) autorka respondentů znovu seznámila před samotným rozhovorem. Každý respondent vyjádřil informovaný souhlas ústní formou.

Pro ještě větší bezpečnost identity respondentů bylo každému přiřazeno číslo a později ještě náhodně vybrané jméno, které neodpovídalo žádnému reálnému účastníkovi. Všechny informace se nacházely v notebooku chráněným heslem. Na druhém a také zaheslovaném notebooku autorka pro všechny případy měla zálohu.

Většina rozhovorů probíhala na veřejných místech (kavárny, čajovny). Někteří respondenti si vybrali místo sami, jiným bylo místo navrženo tak, aby mohli vyjádřit svůj názor. Rozhovory pro kolemjdoucí a další návštěvníky zařízení vypadali spíše jako neformální popovídání u kávy či čaje (malý a nenápadný diktafon), takže se autorka domnívá, že jsme nebyli nápadní.

12. Výsledky výzkumu

Při analyzování dat byly vytvářeny určité kategorie, kterým byla přiřazena konkrétní barva. Autorka rozhovory opakovaně pročítala a dohledávala další kategorie a nacházela podobná opakující se témata, která rozvádí níže.

12.1. Motivace k první zkušenosti

Uživatelé jsou zpočátku motivováni informacemi, které dostanou zvenčí. Jedná se zejména o zkušenosti přátel a známých, literaturu a také informace z internetu. Většinou mají pozitivní i negativní zprávy, ale pokud u nich pozitiva převáží, začínají si pohrávat s myšlenkou, že by chtěli zažít něco podobného. Vytvářejí si různá očekávání a získávají další informace, čímž se připravují na první zkušenost s drogou.

První impulzy a přemýšlení o psychedelikách

Někteří uživatelé si informace hledali sami a byli více zainteresovaní, jiní je získávali spíše pasivně ze zkušeností známých. Často se zde vyskytuje “čekání na příležitost” - respondenti sami drogu aktivně nevyhledávali, ale čekali, až se objeví člověk, který jim drogu nabídne. Tzn., že již byli rozhodnutí, že jednou by chtěli psychedelika vyzkoušet. Zároveň se budou nacházet v situaci, která jim bude připadat vhodná pro intoxikaci. V drtivé většině případů (8 z 11) se zde vyskytuje zvědavost. Respondenti chtěli vyzkoušet, co s nimi může psychedelikum udělat. Ve více případech o těchto drogách přemýšleli jako o něčem, co stojí za to vyzkoušet a co je za dodržení určitých pravidel relativně bezpečné.

“...něco nového, co sem chtěl poznat...Bylo to čistě ze zvědavosti, co to udělá.” (Karel)

“...na střední škole o tom spolužáci mluvili velice pěkně, tak sem to chtěl taky vyzkoušet...no jako nic víc v tom nebylo...”(Lukáš)

“...poprvé to bylo fakt, abych to jako víceméně vyzkoušel, protože sem nevěděl, byl sem zvědavej, fakt jako vyloženě zvědavost, ta hrála hlavní roli...”(Radek)

“...jsem jako dostala tu nabídku...a řekla sem si, proč ne, že to zkusim...asi jsem byla zvědavá prostě.” (Lucie)

“...a čet sem vo tom docela hodně a jako zvědavost ta udělá svoje, že jo...” (Kryštof)

Očekávání

Očekávání jsou součástí “setu”, širšího celku, který představuje nás samotné jako jeden z faktorů, které utvářejí psychedelickou zkušenost. Týká se našich obav, myšlenek, pocitů i fyzické konstituce. Pro psychedelickou zkušenost samotnou jsou očekávání velmi důležitá. Intoxikovaný jedinec je více sugestibilní, citlivý na různé podněty i vjemy, a očekávání tak mohou prožitek silně ovlivnit v negativním i pozitivním smyslu. Je samozřejmé, že uživatel, který má před intoxikací obavy a bojí se, že se stane něco zlého, může zažít velmi nepříjemnou zkušenost - bad trip.

Respondenti se ve svých očekáváních výrazně lišili. Někteří si zjistili, co by s nimi mohla droga udělat, a vyjmenovali celý seznam různých účinků psychedelik. Znali tak nejen pozitivní projevy drogy, ale i možná rizika. Jiní neměli ujasněná očekávání, byli otevření k tomu, co se s nimi může dít a ani si předem moc informací nezjišťovali. Většina respondentů si byla vědoma toho, že zkušenost s psychedeliky by měla být odlišná od jiných skupin drog. Po prvním zážitku někteří zhodnotili svá očekávání jako velmi naivní - účinky podcenili. V jiných případech droga nesplnila očekávání respondentů, čekali od jejích účinků více.

“...nějaké halucinace nebo takový stav pohodovější, že se člověk směje věcem víc...”
(Milan)

“...myslel sem si, že budu zažívat to, o čem lidi vykládaj vždycky...spousta lidí má dojem, že je v kontaktu s Bohem a podobný věci, ale to sem od toho asi neočekával...sme četli třeba o těch Merry Pranksters...tak sme byli zvědaví, jestli budem prožívat třeba takovýhle věci.” (Filip)

“...no, já sem vyloženě nečekal, fakt že ne. (smích) ...nečekal sem, co mám čekat. ...jak on to říkal, že zažiju stav povznešeného vědomí...sem se tomu jako smál, že nevím, co to jako, co tím myslí...no a potom sem to tak nějak víceméně jako pochopil.” (Radek)

“...co jsem jako slyšel od jiných. ...euforii, zrychlené vnímání času, prostě že ti čas jako poteče rychleji...ztrátu pozornosti...krutý dojezd.” (Hynek)

Příprava

Ve většině případů se respondenti cíleně na první zkušenost s psychedelikem nepřipravovali, tzn., předem nevytvářeli podpurné prostředí, nevyhledávali jedince, se kterými by zkušenost chtěli prožít, nepřemýšleli o činnostech, kterými by se mohli zabavit apod. Informace si hledali jen ze zájmu o tyto drogy, kamarádi jim spontánně říkali o svých

zkušenostech. Několik dalších uživatelů si zjišťovalo rizika spojená s užíváním s cílem vyvarovat se jich. Jen menšina respondentů neměla žádné či skoro žádné informace.

“A jako že bych se ptal, jako co to s ním dělalo a jak se cítil, takhle jako, že bych se na to nějak jako připravoval...to ne, to vůbec.” (Hynek)

“...tim, že sem si to nastudoval, tak tím sem se na tohle vlastně připravil. ...sem věděl, do čeho du, jakože asi bych neměl bejt překvapenej...což, je dost naivní názor (smích)...” (Kryštof)

“...A ni co to se mnou může udělat, ale jelikož jsem tomu kamarádovi věřila a von mi to všechno vysvětlil, jakoby že on mi to všechno řek jako...” (Lucie)

“Ne, ne, ne. Prostě přišel návrh a šel sem do toho.” (Patrik)

12.2. První zkušenost

První užití psychedelika bylo ve všech případech realizováno ve společnosti minimálně jedné další osoby, která byla většinou zkušenější a mohla respondenta upozorňovat na případná rizika, či na něj nějakým způsobem dohlížet. Respondenti v mém výzkumu užíli poprvé LSD, LSA či lysohlávky. Mnoho z nich o užití drogy uvažovalo mnohem dříve, než ji zkusili, u jiných vyzkoušení drogy přímo následovalo zájem o ni. Níže se zaměřuji na prožívání první zkušenosti jako takové, dále na to, jak moc odlišná od jejich očekávání byla a také za jak významnou ji respondenti považují.

První kontakt s drogou

Většina respondentů si poprvé drogu nepožije sama, ale získávají ji prostřednictvím svých kamarádů a známých, se kterými ji potom společně užívají. Někteří respondenti přiznávají, že užít drogu se rozhodli až na místě, dříve tedy nevěděli, že bude k mání. Jiní už o ní věděli, mohli se tedy pro tento zážitek vyladit či se jinak narychlo připravit.

Zkušenosti uživatelů jsou velmi rozmanité, mnoho z nich se odehrává venku v městském prostředí či v přírodě, někteří uživatelé např. i z důvodu počasí prožili první zkušenost s látkou uvnitř. Během intoxikace je pro uživatele důležité mít dostatek podnětů. Venku se o ně stará scenérie, zkušenost poté probíhá jako celonoční procházka. Uvnitř se uživatelé zabavují různými způsoby od sledování filmů přes poslech hudby a hraní her až po dumání nad filozofickými tématy apod.

Při pozitivní zkušenosti s určitými činnostmi v konkrétním prostředí, dávají i později uživatelé přednost konzumaci psychedelik za stejných podmínek.

Zajímavé mi přijde, že žádný z respondentů neužil psychedelikum přes den, tedy tak, aby účinky drogy do večera odezněly a oni mohli jít spát. Všichni respondenti je konzumovali večer, tudíž účinky pociťovali celou noc a šli spát až ráno druhého dne.

Několik uživatelů popisovalo první zkušenost jako slabou a nedostačující, což dávali za vinu malému množství drogy. Většinou potom chtěli psychedelikum vyzkoušet znovu, aby ho mohli poznat v plné síle.

Uživatelé, kteří svoji zkušenost nepovažovali za slabou, obecně pociťovali zintenzivnění všech smyslových vjemů a tyto sensorické iluze se zájmem pozorovali. Žádný z nich se během první zkušenosti nedostal dál než na smyslovou úroveň, neboť většina uživatelů očekávala především změny smyslového vnímání a ani se nechtěla dostat hlouběji.

Zkušenost je významně závislá nejen na stavu uživatele a množství drogy, ale také na prostředí, ve kterém se nachází, včetně lidí, se kterými zážitek prožívá.

“...ten hudební zážitek byl mnohem jako silnější, že to byla elektronická hudba, dubstep a tak, takže to bylo super... ta droga působí dost dlouho a blbě se po tom spí a fakt je člověk pak jako další den nepoužitelný...” (Lucie)

“...sem zažíval takový jako zvláštní stav...takový divný radosti a smutku zároveň...sem celou noc už se jenom koukal jako na měsíc, jak tam hezky jako přebíhají mraky jo, a to namrzlý na tom okně tam vytváří všelijaký obrazce a...úplně sem z toho byl strašně jako fascinovaný...” (Radek)

“...sem si třeba takhle na sobě vůbec ničeho nevším, já sem se bavil prostě, všechno v pohodě, v klidu, ani mi to nepřišlo... kdy to přijde a najednou říkám prostě, ty jo, co budu dělat a ono, však už je večer, že jako den nám uběhl jak nic... teprv potom sem si až vlastně uvědomil, když sem se tak poohlédl dozadu, jaké to na mě mělo účinky.” (Lukáš)

“...vidíš strom, kterež na tebe úplně mává větvema...všechno se tak jako svým způsobem hejbe, dejchá, předměty, který sou úplně obyčejný, tak ti přijde, že pulsujou, prostě úplně vnímáš tu energii ze všech těch věcí kolem.” (Kryštof)

Odlišnost od očekávání

Pouze u minima respondentů byla očekávání založena na rozsáhlejších informacích, které se rozhodli o psychedelikách získat. Uživatelé, jejichž očekávání byla nejasná nebo se prostě nevyskytovala, byli obecně více překvapeni tímto zážitkem.

Pro většinu uživatelů v mém výzkumu byla zkušenost s psychedeliky velmi odlišná od jejich očekávání, respektive byla silnější a výraznější, než očekávali. U několika uživatelů se vyskytl opačný fenomén - zážitek nesplnil jejich očekávání a popisovali ho jako slabý a nevýrazný.

Někteří uživatelé byli ovlivněni informacemi z médií a filmů, na nichž stavěli svá očekávání, která potom hodnotili jako mylná. Doufali, že budou mít výrazné halucinace (draci, sloni atd.) nebo že se setkají s Bohem.

“...bylo to slabší, než sem čekal... čet sem si hodně různých reportů třeba co na tom lidi popisovali...to byly daleko větší dávky...sem čekal nějaký jakýsi duchovní osvícení... a to samozřejmě při takhle nízký dávce se nedostaví.” (Kryštof)

“...myslel sem, že to bude intenzivnější, ale zas na druhou stranu, když je to poprvé, tak člověk má hodně očekávání a nějak ani ještě nevnímá to, co by možná měl.” (Karel)

“... No, určitě hodně. (se zkušenost lišila) Jak říkám, čekal sem srandu, zábavu, že se budu bavit, že mi ten čas uletí hrozně rychle... nejdřív mi to nic neudělalo, tak to bylo první takové jako...hmm, tak nic no.” (Josef)

“... A poprvé mě docela jakoby zklamalo, že... hmm, tak jakoby potentní psychotropní látka mi nezpůsobuje jakoby halucinace lehce.” (Patrik)

Významnost zkušenosti

Většina uživatelů hodnotila první setkání s psychedelikem jako významné. Bylo to zejména u respondentů, pro které byla zkušenost pozitivní a výrazná. Naopak pro uživatele, kteří zkušenost považovali za slabou, neměla velký význam.

Tato skupina drog se svými účinky výrazně liší od drog konopných či alkoholu, který uživatelé zkoušeli již dříve. Zážitek rozšířeného či změněného vědomí, euforie, sensorické iluze a pocit, že uživatel může věci nahlížet jiným způsobem, dodává zkušenosti na významu.

“Skoro bezvýznamná, nemělo to pro mě žádnéj význam... spíš to bylo takový, joo kámoši a takhle. Nedával sem tomu rozhodně hlubší význam, kterej to má.” (David)

“No, rozhodně dost významná. Rozhodně hodně, no. Nebo jako třeba nesrovnatelně oproti nějakým jakože, když si člověk támhle poprvé zakouří nějakou trávu nebo něco takovýho, tak to není jako tohle. Tohle, tohle je úplně... otevře další oko.” (Kryštof)

“Rozhodně významná. Dostal sem z té drogy větší respekt, než sem z ní měl na začátku. Hmm...řek sem si...že to chci zažít znova.” (Hynek)

“Já si myslím, že dost. Ono to jako nějakým způsobem ve mně asi porušilo nějaký zábrany nebo nějaký zdi vůči jako tady těm látkám...s tím, že sem si říkal, že když jako obyčejný houbičky jako byly takovýhle zajímavý, tak jaký může být dejme tomu třeba jako to LSD.” (Radek)

12.3.Motivace k dalšímu užívání

Po motivaci k první zkušenosti jsem se dále zabývala otázkami, které zkoumají, proč respondenti užívají psychedelika opakovaně.

Někteří respondenti psychedelikum opakovaně neužili a jako důvod uváděli, že se jim nenaskytla příležitost nebo že neměli zájem, protože se jim první zkušenost nejevila jako významná. Nicméně se dalšímu experimentování s psychedeliky nevyhýbají.

Uživatelé mohou být k dalšímu užití motivováni různými způsoby. Pro některé je to příležitost k odreagování se, útěk z reality, který si opakovaně s přáteli dopřávají. Jiným se zdála první zkušenost málo silná, tudíž chtěli objevit další a intenzivnější účinky psychedelik. Pár jedinců z mého souboru chtělo využít psychedelika pro sebeobjevování a osobnostní růst.

Motivace k opakovanému experimentování se liší jak u jednotlivých uživatelů, tak i u konkrétních užití. S druhem motivace se mění i prostředí a velikost společnosti, ve které se jedinec nachází. Např. pro zábavu a odreagování se může uživatel vyzkoušet látku třeba na diskotéce společně s více lidmi. Když se chce zaměřit na vlastní prožitek a získat nový náhled na některé aspekty svého života, může drogu užít na klidném místě pouze s jedním člověkem či o samotě.

Opakovaná užití a další látky

2 z 11 uživatelů neužili psychedelikum opakovaně. Ostatní užili opakovaně buď tu samou látku anebo svůj repertoár ještě obohatili o další drogy. U většiny uživatelů se vyskytoval tandem látek - LSD a lysohlávky. Vyskytly se zde tři skupiny, kdy jedna užívá obě látky, druhá skupina preferuje LSD a třetí upřednostňuje lysohlávky.

Nejčastěji užívanými psychedeliky u mého souboru bylo LSD, LSA a lysohlávky. V menší míře se zde vyskytovala šalvěj divotvorná. Jeden uživatel experimentoval s

muchomůrkou červenou a další vyzkoušel také yopo (psychoaktivní tabák obsahující DMT), havajskou lesní růži, 2CB (bromový derivát meskalinu), caleu zacatechichi a jiné.

Pár uživatelů se setkali se zajímavým jevem: Při častějším užívání psychedelik (např. 2x do měsíce) začali pociťovat “emocionální vyčerpanost” a naordinovali si povinnou pauzu. Zážitky pro ně byli natolik vyčerpávající a silné, že mezi nimi potřebovali určitý odstup, aby se mohli dostatečně srovnat s předcházející zkušeností a zregenerovat se. Jeden uživatel dodržuje pravidlo, že drogu užívá pouze jednou do roka. Zde ale byla důvodem subjektivně hrozící psychická závislost.

Ať už kvůli odlišnému settingu, užitému množství či jiným proměnným, se další zkušenosti s psychedeliky u mých respondentů výrazně liší. Podíl na tom jistě má i ovlivnění první zkušeností a očekáváním.

“Měla sem houby, ale těch sem neměla moc, takže jsem skoro jako je nepocítila... se právě docela bojím těch halucinogenů... tak abych někam neulítla...A tu šalvěj divotvornou jsem zkoušela...ani si to moc nepamatuju, jestli to bylo nějaký to, skvělý...to LSD je tak silný, že vono tyhle ty věci už tolik neudělaj.” (Lucie)

“...to sem měl potom ještě jednou ty houbičky...to sem v podstatě z toho nic neměl, jakože to bylo nijaký. ...Možná, že to bylo tím prostředím, že to bylo s člověkem, kterýho sem sotva znal...” (Radek)

“Lysohlávky hodněkrát, hodněkrát...tak těch je dostatek... uděláš si krásnej podzimní výlet, vychutnáš si krajinu a přijdeš s výslužkou domů, takže...to je paráda.” (Kryštof)

“Houby...sou opředeny takovým mystičnem...člověk se jako víc snaží tak jako kontrolovat ten trip od začátku...že na ty sem se připravoval, tudíž vlastně ty houby mi poskytly asi nejlepší zážitky...protože sem z nich měl respekt... což u toho LSD teda LSA...což sem vlastně tím druhým tripem ztratil k nim nějaký respekt, tak se mi to potom jako vrátilo....na jednom či dvou tripech.” (Hynek)

Špatné zkušenosti

U většiny uživatelů se vyskytla alespoň jedna špatná zkušenost, která se vyskytovala buď ve formě bad tripu anebo jako náročný dojezd. Respondenti sami připouští, že to bylo způsobeno nečekanou situací, jejich špatnou náladou, prostředím, ve kterém se nacházeli nebo drogu požili sami. Jedinci často nezkoušeli jinou strategii, než přechkat to a poté se dobře vyspat.

U tohoto tématu respondenti také často uváděli špatné zkušenosti svých známých, ze kterých se někdy mohli sami poučit a snažili se vyvarovat se podobným situacím a prostředím, která by u nich mohla bad trip vyvolat.

Jednoho respondenta špatná zkušenost odradila od dalšího užívání psychedelik.

“...a někdy už k ránu se to zvrhlo v pořádný bad trip... ta skladba jazzová mi připomínala, jako když jede vlak... najednou sem měl dojem, jako kdyby má hlava ležela na kolejích a ten vlak se blížil a prostě sem cejtíl ohromnej tlak v hlavě, jako kdyby mi jí něco mělo rozkrápnout. A tady tohohle sem se nemohl zbavit celý hodiny...” (Filip)

“... vlastně jediné ty zkušenosti byly špatné... většina lidí to tak nemá, ale já si myslím, že to bude asi v mojí hlavě ten problém...” (Josef)

“... tak se to na mě celé sesypalo a to už ty halucinace byly dost neúnosné, že sem měl zhasnuté v pokoji, byla tma, ticho a já sem slyšel hudbu, hlasy, viděl sem všemožné barvy a pak sem se psychicky zhroutil, asi dvě hodiny sem prostě seděl a jenom sem koukal.” (Karel)

Pokračování v užívání

Skoro všichni moji respondenti obecně v užívání psychedelik pokračují. Uvádí, že je to prostor, ve kterém mají stále co objevovat, intoxikovaný stav je pro ně uvolňující a zajímavý. Někteří uživatelé se ale rozhodli nepokračovat v užívání konkrétních látek, ke kterým po špatné zkušenosti zaujaly negativní postoj. To se objevuje především u respondentů, kteří preferovali LSD nad lysohlávkami a naopak. Tento jev ale můžeme pozorovat i u respondentů, kteří experimentovali s více druhy psychedelik, z nichž některé (např. muchomůrka červená) jim působily stavy nevolnosti, zvracení apod.

Někteří uživatelé přímo psychedelika nevyhledávají, ale jsou otevřeni možnosti opět je vyzkoušet. Čekají na vhodnou příležitost, až jim droga bude nabídnuta, stejně jako tomu bylo u první zkušenosti.

Pár uživatelů s psychedeliky už dále nepočítá, neboť je odradila zkušenost, která nesplnila jejich očekávání, ať už se jednalo o zážitek slabý nebo negativní.

“...určitě uvažuju o tom, že bych si to zas někdy dal, až bude klid, až bude prostor... když sem si ten setting zařídil, tak to bylo lepší, takže teď už jediné v případě dobrého settingu a naskytne-li se k tomu příležitost a určitě...se toho nevzdávám...” (Filip)

“... No, nepokračuju, jako nevyhledávám to, ale...ani bych se tomu nebránil, kdyby s tím jako někdo přišel.” (Lukáš)

“... Rozhodně to pro mě uzavřená kapitola není...ale potřebuješ na to místo, příležitost...jakože v tom nehledám jakoby to sjet se a mít se fajn, ale trochu něco hlubšího...” (David)

“... občas pokračuji... mě to baví a já tak nějak si myslím, že bych si aspoň chvílku zas mohl toho života užívat a pro mě to k tomu patří prostě.” (Karel)

12.4.Změny vlivem psychedelik

Psychedelické drogy způsobují rozšířené a změněné stavy vědomí, během kterých mohou uživatelé pohlédnout na určité skutečnosti z jiného úhlu, mohou objevit nové možnosti, zažít potřebu změny svých postojů, hodnot atd. To, co člověk zjistí během intoxikace, lze pak někdy převést i do reality. Spousta takových objevů časem vyprchá (nebo vymizí společně s intoxikací), ale ty, které uživatel hodnotí jako prospěšné, mohou přetrvávat i dlouhou dobu.

Změna pohledu na svět

Tento typ změn je spíše filozofického rázu a týká se přístupu jedince ke světu, tomu jak vnímá okolní realitu a dále s ní nakládá. Dané téma se u respondentů promítlo i do sféry zákonů či morálky.

Respondenti se zde prakticky rozdělili na dvě skupiny. Jedna shledala, že jejich pohled na svět se nezměnil vůbec, zatímco druhá skupina hodnotila tuto změnu jako výraznou a zásadní.

“... nevidím důvod, proč ty drogy prostě, nebo tyhle ty drogy jsou zakázané... konkrétně tím myslím teda jako houby... něco, co roste v lese, ze země... proč jako to ta společnost zakazuje...sem jako začal být proti těm restrikcím.” (Hynek)

“... Jo, určitě, určitě změnil...jak, to nejde popsat, jo... spíš třeba náky moje myšlenky, který sem měl dřív, z dřívějších dob jakoby třeba spirituálnějšího ražení...a názory...tak se mi tak trochu, jakoby se ti to trochu propojí. No, mně se to propojilo. (David)

“...Nijak. Dá se říct, že fakt vliv jako v praktickém, reálném životě to nemělo... nepromítlo se to krátkodobě ani dlouhodobě.” (Josef)

“...Jako změnil, ale moc nevim, jak popsat, jak... že věci můžou bejt i jinak... třeba mi to rozvinulo... nákou představivost a takový věci...votěřelo mi to tak trochu jako obzory.” (Lucie)

Změna pravidelných návyků

Tyto změny se týkají životního stylu respondentů. Jde o změny užívání jiných návykových látek (zejména cigarety, alkohol, káva aj.), stravování, sportování, chození do společnosti atd. Jen minimum uživatelů zde zaznamenalo výraznou změnu, která by byla dlouhodobá. Většinou pak šlo o změnu v užívání alkoholu či cigaret

“...spíš míň piju od té doby, možná tak...vlastně když deš do hospody, tak jako utratíš víc a je ti hůř, jo (smích).” (Radek)

“... když sem si dal poprvý toho tripa, tak sem tak nějak zhruba začínal kouřit...a kouřil sem asi třeba půl roku. A pak, vim jakože, přestal sem a hodně na tom právě hrály roli ty psychedelika, protože v tom stavu sem nad tím přemejšlel a docházelo mi, že vlastně kouření je pro mě úplně zbytečná věc. Kouření, jako, kouření škodí zdraví, stojí to peníze a nic ti to nedává...” (Kryštof)

“... To určitě ne, to by musela být věc, která by, to bych si musel dát asi LSD každý den...” (Filip)

“...No, to by bylo docela těžké určit. Já si myslím, že ne dlouhodobě. Že mi to samozřejmě dalo nějaký určitý jakoby jiný náhled na...ten svět, ale...žádnym způsobem sem kvůli tomu nezměnil jako svůj životní styl...” (Patrik)

Změna ve vztahu k lidem a povinnostem

Respondenti měli dále zodpovídat otázky ohledně změn postojů k ostatním lidem a také vůči jejich práci či studiu. Jen 3 respondenti zde zaznamenali nějakou změnu, která byla spíše jen dílčí.

“...Nee, to neee...spíš jenom...po těch houbách prostě týden dva je člověk takový jako rozradostněný, tak to změní jeho přístup ke všemu, protože má pořád dobrou náladu, udělá hromady práce a se všema si povídá, je sdílný, komunikativní.” (Hynek)

“...Ke studiu asi jo...před tím sem to pěkně flákal...tedka jako mi nedělá problém třeba se učit nebo takle. Ale, ale zase je to daný tím, že studuju věci, který mě ve většině případů bavěj. Ale...řek bych, že psychedelika asi učení ovlivnila...takovej ten zájem o to.” (Kryštof)

“... bych si tohle netroufl vzít jako s nikým, koho hodně dobře neznám...ale že by se vyloženě změnil nějak můj přístup k lidem, asi ne... To víceméně zůstalo separovaný, jako dva odlišný světy asi.” (Radek)

Změna postoje k sobě samému

Většina respondentů nepocítovala žádné změny ohledně postoje k sobě samému. Někteří uváděli změnu, ale nedávali ji do souvislosti s užíváním psychedelik. Jen minimum uživatelů pocítovalo změnu v této oblasti vlivem těchto zkušeností.

“...v některých momentech ve mně vyvolaly jako větší pokoru. Asi sem jako pokornější...k různým věcem.” (Hynek)

“...vobčas se musím nad sebou zamyslet, když to někomu řeknu a vidím ten výraz jako pohrdavej kvůli tomu...jakože nad tím sama musím přemýšlet jako z morálního hlediska, jestli prostě je to správně nebo tak...” (Lucie)

“...Začal sem si sám sebe i více vážit. To je možná paradoxní, když si takhlenc huntuju tělo.” (Karel)

Nepopsatelnost zkušenosti

V průběhu rozhovorů se u mnoha respondentů často objevilo téma nepopsatelnosti psychedelické zkušenosti. Většina respondentů je vysokoškolskými studenty s dobrými vyjadřovacími schopnostmi, takže o chudé slovní zásobě nemůže být řeč. V tomto případě se jedná o to, že psychedelická zkušenost je od běžného vnímání a přemýšlení o realitě tak odlišná, že pro ni nemáme a neznáme vhodné pojmy. Proto se uživatelé během rozhovoru ve svých výkladech často zastavovali a přemýšleli o příslušném pojmenování svých zážitků. Používali metafory a různá přirovnání a někteří občas rezignovali s odpovědí, že to, co prožívali, se prostě popsat nedá.

“Jako změnil (pohled na svět), ale moc nevím, jak popsat, jak. Jako je to... hmm, třeba si uvědomím jako jinej... že to může bejt, že věci můžou bejt i jinak, prostě... nevím.” (Lucie)

“(Zážitek s LSD) Ty jo, to se velice těžko vysvětluje, ale tak dobře, zkusím to teda nějak zachytit...” (Radek)

“Ale... mně je vždycky až trapný mluvit o tom, snažit se popsat účinek LSD.” (Filip)

“Nejde podle mě jako popsat, reprodukovat, jak ten zážitek vypadal, to je obecně spojení všech tedle těch psychedelických zážitků. Slova nestačej, že jo, dokud člověk

nezažije, tak nemá šanci se podle mě ani jako přiblížit k tomu...nebo jako popíšeš to sebelíp, jak to de a člověk si udělá představu z deseti procent o tom, co se s tebou dělo.” (Kryštof)

Konfirmační zkreslení

Někdy mohou být uživatelé přesvědčeni, že po zážitku s drogou se na ni stávají odborníky. Vytvářejí si vlastní soubor informací o droze, který je silně ovlivněn jejich zkušeností s ní. I několik uživatelů v mém výzkumu přehlíželo (nebo neznalo) objektivní informace a podlešlo zkreslení vlastními zážitky, které poté generalizovali a prezentovali jako obecné účinky látky.

“(Lysohlávky) Tohle to nemá dojezdy. Obecně, jako to, to ani nemůže mít.” (David)

“Což je vlastně typická zkušenost s LSD, jakou lidi maj, že ve všem je bůh, to bych řek, že je takováhle zkušenost...” (Filip)

“...ale přece jenom jako to LSD je tak silný, že vono tyhle ty věci (lysohlávky, šalvěj divotvorná) už tolik neudělaj.” (Lucie)

13. Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Čím jsou uživatelé psychedelických drog motivováni k první zkušenosti s drogou?

Pro většinu respondentů našeho výzkumu byla hlavní motivací zvědavost. Konkrétně se jednalo o osm uživatelů, kteří řekli, že chtěli zjistit, co s nimi může droga udělat a jak na to budou reagovat. Informace, které získali od jiných uživatelů či z internetu a publikací je navnadily na výjimečný zážitek, který také chtěli poznat.

Dva respondenti v podstatě nedokázali odpovědět, z jakého důvodu poprvé psychedelikum užíli. Uvedli, že se jim naskytla příležitost, na kterou bez přemýšlení kývli. Na otázku, proč si látku vzali, neodpovídali přímo. Další uživatel byl inspirovaný psychedelickým hnutím a zmínil, že chtěl tuto zkušenost využít ke svému sebepoznání.

Někteří uživatelé dále uvedli, že psychedelika aktivně nevyhledávali, ale čekali, až jim je někdo nabídne a naskytne se “vhodná příležitost”. Tou byla např. i oslava s přáteli nebo podobná společenská událost, kdy si respondent vzal látku, aby zapadl mezi ostatní, kteří ji užíli také. Další motivací k prvnímu užití tedy může být i společenský faktor, kdy jedinec nechce vypadnout z kolektivu přátel, protože by látku neužil.

Výzkumná otázka č. 2: Za jakých okolností se uživatelé poprvé setkávají s psychedelickou látkou?

První zkušenosti respondentů se velmi různí. Věk, ve kterém zažili svoji první zkušenost s psychedeliky, se pohybuje od 15 do 21 let, tzn. v období adolescence. Je obecně známo, že tento věk je typický pro experimentování se vším, co je nové, zakázané či jinak atraktivní.

Většina respondentů v našem výzkumu si drogu nesháněla sama, nýbrž ji dostali od kamaráda či někoho blízkého. První zkušenost všech respondentů probíhala ještě s minimálně jednou další osobou, která byla zkušenější a mohla tak respondenta vést a upozornit na případná nebezpečí.

Uživatelé svoji první zkušenost prožívali v různých prostředích. Někteří podnikli noční procházku městem či lesem, jiní zůstávali uvnitř např. na oslavě kamaráda. Jen jeden z našich uživatelů poprvé požil psychedelickou látku na hudebním festivalu. Můžeme zde vidět, že prostředí se lišila jak mírou hluku, tak množstvím lidí či svojí velikostí. V průběhu

intoxikace mohli uživatelé také měnit prostředí v závislosti na tom, jaké měli možnosti, či přání.

Většina uživatelů byla poprvé obezřetná a užíla menší než běžnou dávku drogy. Mnozí z nich byli potom zklamaní z nedostatečného či krátkého účinkování. Reakcí na tuto skutečnost byla buď touha užít drogu znovu a experimentovat s větším množstvím či ztráta zájmu o další užívání psychedelik.

Respondenti prožívali různé účinky psychedelik, jejichž intenzita byla také velmi variabilní. Někteří byli pouze veselí a více se smáli, jiní byli fascinováni smyslovými iluzemi, jiným prožíváním času a prostoru, rychlostí svých myšlenek, ustrnutím nad (ne)obyčejnými detaily okolního i vnitřního světa. I délka intoxikace se velmi lišila. Nejkratší zážitek trval pouze hodinu, nejdelší přibližně 10 hodin.

Je zde patrná i souvislost settingu, setu a psychedelické látky. V podstatě můžeme říct, že uživatel, který si vzal optimální dávku drogy, na zážitek se těšil a měl přiměřená očekávání a prostředí, ve kterém se nacházel, vnímal jako bezpečné, také zažil uspokojivou zkušenost, kterou mohl považovat za hodnotnou.

Většina našich respondentů prožívala a hodnotila první zkušenost pozitivně. Pro tři zbylé respondenty byla zkušenost neutrální, což se odrazilo i v jejich přístupu k dalšímu užívání psychedelik. Nikdo z našich respondentů nehodnotil první zkušenost jako negativní - bad trip.

Výzkumná otázka č. 3: Co je motivuje k dalšímu užívání?

Jak už bylo naznačeno v předchozí odpovědi, jednou z motivací k opakované intoxikaci psychedelickou látkou může být fakt, že první zkušenost nesplnila očekávání respondenta, který se poté rozhodl užít většího množství látky, aby účinky drogy zažil v plné síle. Někteří uživatelé měli pocit, že ačkoliv byla jejich zkušenost dostatečná a splnila jejich očekávání, tak chtějí objevit, co dalšího mohou s psychedeliky zažít. Pro mnohé z nich je u dalších užití těchto látek hlavní motivací opět zvědavost.

Někteří uživatelé uváděli, že pro ně první zkušenost byla významná a hodnotili ji velmi pozitivně. Přirozeně to samé chtějí zažít znovu. Pro některé respondenty jsou psychedelika občasnou kratochvílí, která jim přináší pozitivní prožitek a vytržení z rutiny.

Motivace se také u některých uživatelů liší s konkrétní látkou, kterou chtějí užít. Např. jedna droga už je pro ně dobře známá a ověřená, mohou ji tedy užívat ve chvíli, kdy se chtějí pobavit a odreagovat s pocitem, že jim nehrozí žádné nebezpečí. Pokud ale chtějí zkusit

novou látku, může se opakovat situace jako u úplně prvního užití, kdy je uživatel zvědavý, co s ním látka udělá a má od ní určitá očekávání.

Někteří respondenti se během dalších zkušeností snaží více zaměřit sami na sebe. Snaží se zkoumat své myšlenky, pocity a objevovat tak zákoutí, která jsou jim běžně skrytá. V motivaci sebepoznání a seberozvoje hraje také prostředí svoji roli. Pár našich respondentů opakovaně užívá psychedelika ve společnosti dalších lidí v hlučném prostředí za účelem zábavy a úniku z reality. Jindy ale, pokud se octnou sami či s jedním ze svých blízkých v klidném a bezpečném prostředí, je zde hlavní motivací sebeobjevování. Během takové zkušenosti získávají nový náhled na své problémy a starosti.

Výzkumná otázka č. 4: Jak se změní život a vztahy lidí po zkušenostech s psychedeliky?

Zde se vyskytuje více faktorů, které podmiňují možnost změny u uživatele psychedelik. Prvním z nich je, zda uživatel změnu očekává a je vůči ní otevřený. Dalším faktorem je bez sporu významnost psychedelické zkušenosti samotné a také frekvence užívání.

Někteří respondenti měli s psychedeliky málo zkušeností, které ještě hodnotili jako nevýznamné a slabé. U nich se logicky žádná změna v oblasti vztahů, jejich životního stylu či náhledu na svět neodehrála. Stejně tak to bylo i u jedinců, kteří vůči změnám byli uzavření a změnu nechtěli.

Změny zaregistrovali ti uživatelé, kteří měli s psychedeliky více zkušeností, které hodnotili výrazně pozitivně nebo naopak výrazně negativně. Bad tripy byly u mnoha uživatelů hodnoceny jako cenné zkušenosti, které jim ukázali, jak s drogou nemají nakládat a někdy také potřebnost změny v životě jedince. Tzn., že psychedelika nehrála roli realizátora změny, ale roli iniciátora.

Nejčastější změny se odehrávaly v oblasti pohledu jedince na svět. Někteří uvedli změny v životním stylu či v přístupu k sobě samým. Změny v oblasti vztahů a přístupu k vnějšímu světu se vyskytovali spíše výjimečně a uživatelé uváděli, že psychedelika měla pouze okrajovou roli.

U změny pohledu na svět uváděli někteří uživatelé zjištění, že svět není černobílý a že je důležité dívat se na realitu z vícera úhlů. Další častou změnou bylo uvědomění si důležitosti přítomného okamžiku, radování se z maličkostí a krás přírody. Dále se zde vyskytoval nesouhlas se zákony, které psychedelika zakazují. Někteří uživatelé měli problém změny v této oblasti formulovat a často je popisovali na úrovni emocí.

Nejčastější změny v oblasti životního stylu se týkali konzumace alkoholu a tabáku ve smyslu ukončení či snížení jejich konzumace. Změny přístupu k sobě samému se projevovali vyšší sebeúctou a větším sebevědomím. I v této oblasti bylo pro některé respondenty těžké vyjádřit se.

14. Diskuze

14.1. Výzkumný soubor a metoda sběru dat

Limity našeho výzkumu vyplývají ze složení i výběru výzkumného souboru, zvolené metody pro sběr dat i možného ovlivnění autorkou.

Není známa velikost ani struktura populace, která užívá psychedelické drogy. I z tohoto důvodu není možné vybrat reprezentativní výzkumný soubor. Dalším omezením je složení našeho souboru. Výzkumu se zúčastnilo deset mužů a pouze jedna žena, což může být zdrojem zkreslení výsledků. Je možné, že větší zastoupení žen by mohlo odhalit i genderové rozdíly ve vnímání i motivaci k užívání psychedelik. Navíc tento soubor obsahuje devět studentů vysokých škol a dva pracující, což ale v dnešní době, kdy je na vzestupu trend dlouhodobého vzdělávání, není tak neobvyklé.

Všichni respondenti splnili věkové kritérium (20 - 30 let) a měli minimálně jednu zkušenost s psychedelickými drogami. Vzhledem k tomu, že se zde vyskytoval respondent, který měl právě jednu zkušenost, kterou ještě hodnotil jako nedostatečnou a se slabými účinky, uvažovala jsem o jeho vyřazení, od kterého jsem nakonec upustila. Pro další výzkum by bylo vhodné upřesnit toto kritérium ve smyslu definování psychedelické zkušenosti prostřednictvím účinků, které měl respondent zaznamenat.

Respondenti se také lišili co do počtu zkušeností i počtu různých psychedelik, se kterými mají zkušenosti. Pár z nich užilo jednou LSD, ale repertoár jiných se počítal na mnoho látek, se kterými měli mnoho zkušeností za odlišných okolností. Variabilita a bohatost jejich zkušeností se potom odrážela v množství sdělených dat.

Soubor byl vybrán metodou záměrného výběru, jednalo se tedy o okruh lidí, které autorka sama znala. Metoda sněhové koule výběr rozšířila o další neznámé respondenty. Ve výsledku se nám ale nepodařilo vybrat vyvážený soubor. Výsledky našeho výzkumu nejsou a ani nemohou být zobecnitelné na celou populaci mladých dospělých, kteří užívají psychedelika.

Metoda sběru dat umožňovala respondentům pouze subjektivní výpověď o svých postojích a zkušenostech. Je možné, že některé jevy si neuvědomovali nebo si na ně během rozhovoru nevzpomněli a nemohli tedy vyjádřit vše. Pro zkoumání této problematiky v budoucnosti by možná stálo za úvahu dát respondentům další možnost pro doplnění informací, na které by si vzpomněli později.

Polostrukturovaný rozhovor obsahoval i otázky, které se přímo netýkaly tématu motivace k užívání psychedelických drog. Některé otázky byly přímo neúčinné a odpovědi na ně ani nebyly zahrnuty do výsledků.

Je jisté, že tato problematika je široká a v tomto případě bylo důležité zmapovat i očekávání a informovanost, kontext užívání, význam těchto zkušeností v životě respondenta a také změny, které jim psychedelika přináší. To všechno ovlivňuje motivaci respondentů k prvnímu i opakovanému užívání. Otázky, které byly zaměřené na první zkušenost respondenta s psychedelickými látkami, dělaly některým respondentům problém přesně zodpovědět. Šlo o zkušenosti, které byli i několik let staré a pokud je nepovažovali za významné nebo nějak zvláštní, těžko se na ně rozpomínali a něco z nich již zapomněli. Považujeme ale za výhodu, že na druhou stranu na tyto zkušenosti mohli získat nový náhled a interpretovat je v kontextu dalších zkušeností.

Autorka připouští, že respondenti mohli mít dojem, že výzkum podporuje či naopak zavrhuje užívání psychedelik. Podle toho, na jakou stranu se přiklonili, mohli přizpůsobit své odpovědi a také míru sdílnosti. Autorka se proto snažila neoblékat ani nechovat výstředně a udržovat neutrální, ale laskavý postoj ve vztahu ke každému respondentovi, jeho projevům i odpovědím na otázky z rozhovoru.

14.2. Interpretace dat a výhledy do budoucna

Většina respondentů uvedla, že hlavní motivací pro první užití pro ně byla zvědavost. Uživatelé přemýšleli, co s nimi může psychedelikum udělat a jak na něj budou reagovat. Některí respondenti četli knihy o psychedelickém hnutí, zajímali se o LSD či o psychedelika přírodního původu a získané informace na ně udělali velký dojem. Něco takového chtěli také zažít. Můžeme zde spatřovat podobnost se švédským výzkumem Kjellgrenové a Soussana (2011), u jejichž mladých respondentů byla také primární motivací pro užití psychedelika zvědavost.

Dva respondenti neměli ujasněnou motivaci a spontánně si drogu vzali. Mnoho z našich respondentů uvedlo, že už dopředu věděli, že chtějí psychedelika jednou zkusit, ale čekali na vhodnou příležitost. Zde se můžeme ptát, jak velkou roli při souhlasu s užitím hrála společnost, ve které se respondent nacházel. Vzal si drogu kvůli ní samotné nebo kvůli kamarádům, se kterými byl? Vzhledem k tomu, že se jednalo o mladé lidi, kteří psychedelikum poprvé užívali ve věku od 15 do 21 let, mohl být tento faktor velmi důležitý.

Někteří respondenti navíc neměli ujasněno, kdy začali o psychedelických drogách přemýšlet jako o něčem, co je pro ně lákavé a s čím by chtěli mít zkušenost.

Během zkušenosti samotné hrála podstatnou roli příprava, očekávání, prostředí i nastavení jedince, což se shoduje s obecnými znalostmi o užívání psychedelik. První zkušenost respondentů mohla ovlivnit jejich motivaci pro další tripy. Někteří respondenti byli odrazeni slabou zkušeností, která nesplnila jejich očekávání, a o psychedelika ztratili zájem. Další ale měli pocit, že pomalý start nemusí být na škodu a jsou tedy lépe připraveni pro další zkušenost. Chtěli tak zažít účinky psychedelik v plné síle. Ti, pro které byla první zkušenost dostačující a příjemná, chtěli zažít něco podobného. Zde se projevila touha odreagovat se, opustit na chvíli všednost reality a prožít příjemný zážitek.

U některých se později objevila touha poznat díky psychedeliku lépe sami sebe. Je možné, že poprvé se uživatelé necítily tolik jistí nastalou situací. Snažili se ji kontrolovat a udržet kontakt s realitou. Nemohli se tak zaměřit na nic jiného, než na to, co se s nimi děje. Při opakovaných intoxikacích psychedeliky už měli uživatelé více jistoty, nebyli tolik překvapení účinky drog a mohli se tak více zaměřit na své problémy, pocity a myšlenky. Toto je také možné, pokud se člověk nachází v bezpečném prostředí, kde je s někým blízkým, kdo na něj může dát pozor. Je možné, že u dalších respondentů je jen otázkou času, kdy jim psychedelika nebudou stačit pro zábavu a začnou je užívat z jiného důvodu. Jiným případem může být situace, kdy už je omrzí úplně nebo budou mít pocit, že přišel čas, aby se usadili a přestali vítat takový typ zkušeností.

Výsledky našeho výzkumu se neshodují se zjištěními Winkelmana (2005), Kavenské a Vosáhlové (2013) ani Harrise a Gurela (2012). Neboť všichni tito autoři zkoumali motivaci uživatelů ayahuascy, je možné, že to je právě hlavním rozdílem v našich výzkumech. Z našich respondentů nikdo neužil ayahuascu ani DMT. Jak je známo, samotnému rituálu spojenému s pitím ayahuascy předchází fyzická i duševní příprava jedince. Existují zde doporučení ohledně stravování a fyzické i sexuální aktivity. Pokud už se člověk rozhodne podstoupit tato opatření, musí k tomu mít dost dobrý důvod. Navíc, když se chystá účastnit se rituálu v jihoamerických pralesích, je k tomu zapotřebí nejen dobrého důvodu, ale i většího obnosu peněz a značného odhodlání.

Dalším rozdílem může být i věkové složení respondentů. Ayahuascových rituálů se kromě studie Harrise a Gurela, kteří neuvádějí věk svých probandů, účastnili většinou starší lidé, kteří dle autorčina názoru pravděpodobně mají více životních zkušeností a zvědavost pro ně nemusí být dostatečným důvodem k podstoupení tak neobvyklého zážitku.

Co se týče výzkumu maďarských autorů Móróa, Simona, Bárda a Rácza (2011), zde kromě sebepoznání dominovalo i léčení sebe sama a také náboženské a spirituální praktiky. V našem výzkumu se žádné náboženské či spirituální motivy neprojevíly, stejně jako tomu bylo i ve výzkumu Kavenské a Vosáhlové (2013). Tento jev se jistě dá vysvětlit tím, že Maďarsko je více religiózní. Je tedy možné, aby se náboženské postoje a názory promítly do motivací k užívání psychedelik.

Zájem o psychedelika v dnešní době stoupá, objevují se různé studie a výzkumy, které probíhají na lidech. Je možné, že odborníci začínají o psychedelických drogách přemýšlet i jako o něčem užitečném, co by lidem mohlo za určitých okolností prospívat, a upouští se od striktního odmítání všech psychedelik pro jakýkoliv účel.

Nicméně psychedelické drogy jsou stále ilegální a není tak divu, že černý trh s nimi jenom kvete. Z toho důvodu autorce přijde velmi důležitá osvěta. Mladí lidé, kteří poprvé psychedelickou drogu užijí na diskotéce mezi mnoha cizími lidmi a mají nespolehlivé či dokonce žádné informace, se vystavují velkému nebezpečí. V rámci informací o drogách, které se mladý člověk dozví ve škole, se velmi často jedná o pervitin, heroin, kokain či marihuanu a informace, které jsou podány o psychedelických látkách, jsou nedostatečné. Ačkoliv na ně nebyla prokázána fyzická závislost, mohou způsobit mnoho nepříjemností a psychických problémů.

Jistě by stálo za další výzkum popsat motivaci a vztah k psychedelickým drogám ze strany pracujících či starších respondentů. Jejich motivace by se podle autorky mohla více lišit, neboť předpokládá, že starší uživatelé by měli více zkušeností s (různými) psychedeliky, tím pádem by se mohlo vyskytnout nižší zastoupení zvědavosti jako hlavní motivace ve prospěch sebepoznání.

Do budoucna by bylo možné sestavit vyvážený výzkumný soubor, který by obsahoval stejné či alespoň podobné zastoupení mužů a žen. Je možné, že jejich motivace k užívání psychedelik by se také mohla lišit. K této skupině mladých dospělých bychom mohli najít skupinu starších uživatelů, např. mezi 30 - 45 lety, a tyto dvě skupiny porovnávat. Takovému výzkumu by jistě prospěla kombinace kvalitativního i kvantitativního přístupu. Mohli bychom tak získat více dat různé povahy, i když by to bylo poměrně časově i logisticky náročné.

15. Závěry

Náš kvalitativní výzkum zahrnoval 11 účastníků, z nichž všichni splnili kritérium minimálně jedné zkušenosti s psychedelickou drogou. Jednalo se o 10 mužů a 1 ženu ve věku 21-24 let. 9 z nich studovalo vysokou školu. Data byla sbírána metodou polostrukturovaného rozhovoru. Po zpracování autorka data zanalyzovala metodou vytváření trsů, zachycení vzorců a metodou kontrastů a srovnávání.

Z výsledků vyplývá, že u většiny uživatelů byla hlavní motivací pro první vyzkoušení psychedelické drogy zvědavost. Ta je podnícena informacemi, které člověk získá od kamarádů či z jiných zdrojů. I přes nejistotu a možná rizika intoxikace převážila u našich respondentů touha psychedelikum vyzkoušet. Dva uživatelé nedokázali důvod k užití zformulovat a rozhodnutí pro vyzkoušení drogy ovlivnila jejich spontaneita.

Prožívání první psychedelické zkušenosti respondentů bylo výrazně ovlivněné prostředím, ve kterém se nacházeli, lidmi, kteří se vyskytovali v blízkosti, jejich očekáváním a náladou a také množstvím a kvalitou psychedelické drogy. Zkušenosti uživatelů byli velmi pestré, různě intenzivní i dlouhé. Z účinků psychedelik respondenti nejčastěji popisovali smyslové iluze, euforii, zbystřené vnímání detailů, odlišné vnímání času a prostoru či zrychlené myšlení. Většina respondentů hodnotila zkušenost pozitivně a některým se jevila jako nedostačující. Bad trip napoprvé neprožil nikdo z účastníků našeho výzkumu.

Motivace pro opakované užití se lišily více, než jak tomu bylo u první zkušenosti. Někteří uživatelé chtěli trip opakovat kvůli neuspokojeným očekáváním, která měli na první zážitek. Jiní chtěli zažít to samé, tedy důvodem pro užití byly účinky psychedelika. U další skupiny dominovala opět zvědavost, chtěli vědět, co ještě mohou s drogou zažít, co je ještě může potkat. Několik uživatelů mělo touhu lépe poznat sami sebe, pokusit se díky droze rozvinout svůj potenciál a objevit něco, co se o sobě ještě nedozvěděli. V posledním případě byla zkušenost vázaná na bezpečné a klidné prostředí, kde by měl uživatel možnost pobývat sám či jen s jedním člověkem, aby se mohl zaměřit více na sebe.

Mnoho uživatelů nepocítilo takřka žádnou změnu ve spojení s psychedelickou zkušeností. Sami dodávali, že na změnu by bylo potřeba mít více (silnějších) zkušeností a psychedelika by museli užívat častěji než např. jen jednou do roka. U některých se ale změny projeví v rovině životního stylu či pohledu na svět. Pro několik uživatelů bylo náročné své myšlenky a nastalé změny formulovat a těžko se jim hledala slova.

Souhrn

Psychedelické látky jsou drogy, které mají specifické účinky. Vyskytují se mezi nimi čistě přírodní, polosyntetické i syntetické látky. Mnoha kulturami jsou přírodní psychedelika užívána po staletí. V minulosti byly označovány mnohými názvy, autorka však zvolila termín “psychedelický”, neboli duši projevující (Miovský, 1996). Nejlépe totiž vystihuje jejich účinky, působení na psychiku a filozofický přesah. Po objevení nejslavnější psychedelické drogy - LSD r. 1943 se tyto drogy dostaly do popředí zájmu mezi odbornou i laickou veřejností západní kultury.

Mezi společné účinky psychedelik patří smyslové iluze, zbystření smyslů, deformované vnímání času i prostoru, euforie či deprese a úzkost, poruchy vědomí, poruchy myšlení, depersonalizace, derealizace, pocity sounáležitosti atd (Roubíček, 1961). Každá zkušenost s těmito látkami je jiná. Mění se v závislosti na množství látky, okolním prostředí (setting) a také na osobnostním nastavení a očekávání jedince (Strassman, 2005).

Zabývali jsme se nejznámějšími psychedeliky a také těmi, které užívali naši respondenti. Konkrétně se jedná o LSD a LSA, lysohlávky (s účinnou látkou psilocybinem), šalvěj divotvornou (obsahující salvinorin A), DMT, muchomůrku červenou a peyotl. Tyto látky mají podobné účinky, ale zároveň se v mnohých liší. Odlišný je i způsob užívání, účinná dávka, délka latence a také délka a intenzita intoxikace.

Změněné stavy vědomí lze vyvolat záměrně, ale mohou nastat i bezprostředně. Během nich jedinec ztrácí povědomí o svém já či o svém těle. Tento stav by na psychiku měl působit ve smyslu její integrace. Jednou z možností, jak vyvolat změněný stav vědomí, je i užití psychedelické drogy. Současná západní kultura těmto stavům nevěnuje dostatek pozornosti (Frecka, 2010).

Psychedelické látky lze využít i v terapii. Nejdůležitějšími formami je psychedelická a psycholytická terapie. Psychedelická terapie vychází z jediné transformační zkušenosti, která je způsobená vysokou dávkou psychedelika. Psycholytická terapie oproti tomu využívá středně vysokých dávek a většího množství sezení. Jde o postupné pronikání do nevědomí klienta, kdy jsou uvědomělé obsahy interpretovány dle zásad freudovské psychoanalýzy (Grof, 2000).

Průběh intoxikace můžeme rozdělit do několika fází. Období latence je doba mezi požitím drogy a nastoupením jejích účinků. Obvykle následují somatické účinky drogy a potom přichází účinky psychické. Během jejich trvání může uživatel projít až 4 úrovněmi.

Jde o fázi smyslovou, rekolektivně - analytickou, symbolickou a integrální. Do poslední úrovně se dostane minimum uživatelů (Masters & Houstonová, 2004). Při odeznívání účinků se může objevit dojezd, tzn. stav, ve kterém přichází vyčerpání, depresivní nálada, apatie apod.

Zejména během 60. let 20. století bylo provedeno mnoho výzkumů s psychedeliky, jejich uživateli a také terapií, která využívala účinku těchto drog. I v dnešní době se můžeme setkat s terapeutickým využitím LSD, psilocybinu, ketaminu či extáze (Hrouzková, 2012). Psychedelika lze využít při léčení afektivních a neurotických poruch nebo ke zmírnění úzkosti a strachu ze smrti u vážně a nevléčitelně nemocných lidí (Grob et al., 2012). Výzkumy také ukazují na určité osobnostní rozdíly mezi uživateli psychedelik a běžnou populací (Hartung & Skorková, 1980; Lerner & Lyvers, 2006).

Užívání psychedelik skýtá i různá rizika. U těchto drog se pravděpodobně nevyskytuje fyzická ani psychická závislost. Ze somatických rizik jmenujme zejména nepříjemné nežádoucí účinky v začátku intoxikace a také ovlivnění funkce jater a ledvin některými psychedeliky (Kalina, 2008). Pro tuto skupinu drog jsou nejzásadnější psychická rizika. Během intoxikace se mohou vyskytovat panické a paranoidní reakce, které se někdy vystupňují až do bad tripu. Jde o nepříznivý a nepříjemný průběh intoxikace s projevy strachu, úzkosti, deprese, panických stavů apod. U predisponovaných jedinců lze intoxikací psychedelikem spustit psychotickou poruchu (Roubíček, 1961). U adolescentů se můžeme setkávat s vyšším výskytem rizikového chování.

Motivace k užití psychedelika u mladých lidí může být podmíněna hledáním řešení v zátěžových životních situacích či jako prostředek k odreagování se. Vyhledávání senzací (sensation seeking) se v různé míře vyskytuje u každého jedince. Projevuje se touhou po neobvyklých, nových a nekonvenčních zážitcích (Zuckerman & Horvath, 1993). Z výzkumů vyplývá, že uživatelé ayahuascy jsou ke zkušenosti s ní motivováni zejména touhou po sjednocení s vesmírem či přírodou, spirituálním růstem, sebeobjevováním nebo léčbou (Kavenská & Vosáhlová, 2013). Motivace k užívání jiných psychedelik se různí. Uvádí se, že psychedelika často nejsou užívána pro rekreační účely, tedy pro zábavu a uvolnění jedince (Móro et al., 2011). Tomuto názoru oponují výsledky jiného výzkumu, kde hlavní motivací pro užití psychedelické drogy byla zvědavost, osvěžení stereotypního života či obohacení vnitřního života (Kjellgrenová & Soussan, 2011).

Cílem výzkumu bylo popsat motivaci mladých dospělých pro užívání psychedelických drog. Zaměřili jsme se na důvod k první zkušenosti, a jak tento zážitek vypadal. Dále pro nás bylo důležité, co uživatele motivuje k opakovanému užívání, proč např. s užíváním

některých psychedelik přestávají a s jinými pokračují a také jaké změny v důsledku zkušenosti s těmito látkami zaznamenali.

Vzhledem k tématu výzkumu a povaze získaných dat jsme zvolili kvalitativní rámec výzkumu. Náš výzkumný soubor byl vybrán metodou sněhové koule a metodou záměrného výběru. Kritériem pro výběr byl věk respondenta a minimálně jedna zkušenost s psychedelickou drogou. Soubor tvořilo 11 mladých dospělých (10 mužů a 1 žena) ve věku 21-24 let.

Data byla sbírána prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru. Nahraný rozhovor byl doslovně přepsán a zpracován do přehledné podoby. Po redukci prvního řádu a barvení odpovědí následovala analýza dat metodou vytváření trsů, zachycení vzorců a kontrastů a srovnávání.

Pro většinu respondentů byla hlavní motivací k prvnímu užití psychedelika zvědavost. Tu podnítily informace, které získali z literatury, internetu či z vyprávění svých kamarádů a známých. I přes nejistotu a vědomí některých rizik u uživatelů převládla touha drogu vyzkoušet. Dva uživatelé svoji motivaci nedokázali zformulovat, nebyli si jí jistí. Intoxikaci drogou ovlivnilo jejich náhlé rozhodnutí k užití.

První zkušenosti našich respondentů probíhali na různých místech, v odlišných kontextech a samotné prožívání zkušenosti bylo také velmi variabilní. Uživatelé vyprávěli různé příběhy, a popisovali účinky psychedelik, které zažívali. Pro mnohé byla tato zkušenost pozitivní a splnila jejich očekávání, někteří ji hodnotili jako slabou a nesplňující jejich představy. Bad trip během první zkušenosti nezažil nikdo z našich respondentů.

K opakovanému užití vedly naše respondenty různé důvody. Někteří chtěli drogu vyzkoušet, aby zažili to stejné jako při první zkušenosti nebo objevit další z účinků psychedelik. Jiní uživatelé chtěli prožít více, neboť první zkušenost jim přišla málo intenzivní. U mnohých opět dominovala zvědavost či touha po úniku z reality. Pár uživatelů uvedlo, že se při opakovaných užitích chtěli více zaměřit na sebe, svůj seberozvoj a odhalit o sobě něco nového či získat nový náhled. Realizaci zážitku z těchto důvodů podmiňovalo bezpečné a klidné prostředí, kde se uživatel cítil dobře.

Mnoho uživatelů neudávalo žádnou změnu ve spojitosti s užíváním psychedelik. Sami to odůvodnili tím, že by tyto drogy museli užívat častěji. U některých se ale vyskytly změny v oblasti pohledu na svět a životního stylu. Tyto se nejčastěji týkali změny užívání alkoholu či cigaret ve smyslu omezení jejich konzumace. Pro některé uživatele bylo náročné formulovat své myšlenky. Často zmiňovali nepopsatelnost svých zážitků či změn, které u sebe pozorovali.

Výsledky našeho výzkumu se v podstatě shodují s výsledky studie Kjellgrenové a Soussana (2011), u jejichž probandů byla také hlavní motivací k užívání psychedelik zvědavost. S ostatními výzkumy se naše závěry neshodují, což může být způsobeno jak faktem, že některé studie byly zaměřeny pouze na uživatele ayahuascy, tak i větším výběrovým souborem nebo účastí starších respondentů, u kterých se motivace může lišit.

Náš výzkum má omezení zejména v malém výběrovém souboru a jeho nevyváženosti. Výsledky tedy nemůžeme zobecňovat na celou populaci mladých uživatelů psychedelik.

Použité zdroje a literatura:

- Balcar, K. (1983). *Úvod do studia psychologie osobnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Ball, M., W. (2009). *Duše šalvěje*. Praha: Dybbuk.
- Frecska, E. (2010). Šamanská cesta: nadpřirozená, či přirozená?. In Strassman, R. et al. *Vnitřní cesty do vnějšího vesmíru*. (185-232). Praha: Dybbuk.
- Frič, A., V. (1999). *O kakttech a jejich narkotických účincích*. Praha: DharmGaia a Mařa.
- Gartz., J. (2008). *Šalvěj divotvorná*. Praha: Volvox Globator.
- Göhlert, C. & Kühn, F. (2001). *Od návyku k závislosti*. Praha: Ikar.
- Grob, Ch. et al. (2011). Pilot study of psilocybin treatment for anxiety in patients with advanced-stage cancer. *Archives of General Psychiatry*. 68(1), 71-78. DOI: 10.1001/archgenpsychiatry.2010.116.
- Grof, S. (1965). *LSD-25 a jeho využití v klinické praxi*. Praha: VÚPs.
- Grof, S. (1998). *Kosmická hra*. Praha: Perla.
- Grof, S. (1999). *Holotropní vědomí*. Praha: Perla.
- Grof, S. (2000). *Dobrodružství sebeobjevování*. Praha: Perla.
- Harris, R. & Gurel, L. (2012). A study of Ayahuasca use in North America. *Journal of Psychoactive Drugs*. 44(3), 209-215. DOI: 10.1080/02791072.2012.703100.
- Hartung, J. & Skorka, D. (1980). The HIT clinical profile of psychedelic drug users. *Journal of Personality Assessment*. 44(3), 237-245.
- Hofmann, A. (1997). *LSD - mé nezvedené dítě*. Praha: Profess.
- Hrouzková, A. (2012). Halucinogeny v medicíně a v terapii. *Psychologie*. Získáno 2. března 2015 z <http://psychologie.cz/halucinogeny-v-medicine-v-terapii/>.
- James, W. (1930). *Druhy náboženské zkušenosti*. Praha: Melantrich.
- Kalina, K. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada.
- Kavenská, K., & Vosáhlová, Š. (2013). Zkušenosti s ayahuaskou v Evropě - motivace, možné přínosy a rizika. *E-psychologie*. 7(4), 28-39.

- Kjellgren, A. & Soussan, Ch. (2011). Heaven and hell - a phenomenological study of recreational use of 4-HO-MET in Sweden. *Journal of Psychoactive Drugs*, 43(3), 211-219.
- Krebs, T. & Johansen, P. (2013). Psychedelics and mental health: A population study. *PLoS ONE*. 8(8), 1-9. DOI:10.1371/journal.pone.0063972.
- Kuzenko, N. et al. (2011). Associations between use of cocaine, amphetamines, or psychedelics and psychotic symptoms in a community sample. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 123, 466-474. DOI: 10.1111/j.1600-0447.2010.01633.x.
- Langmeier, J. & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Leary, T. (1996). *Záblesky paměti*. Praha: Votobia.
- Lerner, M. & Lyvers, M. (2006). Values and beliefs of psychedelic drug users: A cross-cultural study. *Journal of Psychoactive Drugs*. 38(2), 143-147.
- Letcher, A. (2008). *Magické houbičky*. Praha: Volvox Globator.
- Maslow, A. (2014). *O psychologii bytí*. Praha: Portál.
- Masters, R. & Houstonová, J. (2004). *Druhy psychedelické zkušenosti*. Praha: DharmaGaia a Maťa.
- Mioviský, M. (1996). *LSD a jiné halucinogeny*. Brno: Albert.
- Mioviský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Mogar, R. & Savage, Ch. (1964). Personality change associated with psychedelic (LSD) therapy, a preliminary report. *Psychotherapy*. 1(4), 154-162.
- Móřó, L., Simon, K., Bárd, I. & Rácz, J. (2011). Voice of the psychonauts: Coping, life purpose, and spirituality and psychedelic drug users. *Journal of Psychoactive Drugs*. 43(3), 188-198. DOI: 10.1080/02791072.2011.605661.
- Nešpor, K. (2007). *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál.
- Pendell, D. (2009). *Pharmako/Gnosis*. Praha: Dybbuk.
- Rickert, V. et al. (2003). Prevalence and risk factors for LSD use among young women. *North American Society for Pediatric and Adolescent Gynecology*. 16, 67-75. DOI:10.1016/S1083-3188(03)00012-3.
- Roubíček, Z. (1961). *Experimentální psychosy*. Praha: SZdN.

- Shlain, B. & Lee M., A. (1996). *Sny vědomí*. Praha: Volvox Globator.
- Stafford, P. (1997). *Encyklopedie psychedelických látek*. Praha: Volvox Globator.
- Stone, A., Storr, C. & Anthony, J. (2006). Evidence for a hallucinogen dependence syndrome developing soon after onset of hallucinogen use during adolescence. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*. 15(3), 116-130. DOI: 10.1002/mpr.188.
- Strassman, R. (2005). *DMT: molekula duše*. Praha: Dybbuk.
- Toro, G. & Thomas, B. (2008). *Drogy snění*. Praha: Volvox Globator.
- Winkelman, M. (2005). Drug tourism or spiritual healing? Ayahuasca seekers in Amazonia. *Journal of Psychoactive Drugs*. 37(2), 209-218.
- Zuckerman, M. & Horvath, P. (1993). Sensation seeking, risk appraisal, and risky behavior. *Personality and Individual Differences*. 14(1), 41-52.

Příloha 1: Formulář zadání bakalářské práce

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
SVOBODOVÁ Eva	Rochovská 761/9, Praha - Hloubětín	F12605

TÉMA ČESKY:

Motivace uživatelů psychedelických látek

NÁZEV ANGLICKY:

Motivation of psychedelic drugs users

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium odborné literatury zabývající se účinky psychedelických látek.
2. Analýza zdrojů zabývajících se motivací uživatelů psychedelických látek.
3. Stanovení výzkumných otázek a příprava struktury polostrukturovaného interview.
4. Sběr dat z řad mladých dospělých.
5. Analýza získaných dat za použití kvalitativní metodologie s důrazem na motivaci uživatelů psychedelických látek.
6. Kritická diskuse teoretických předpokladů, použité metody, parametrů výzkumného souboru a výsledků výzkumu.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Alyushin, A. (2011). Psychedelic experience as a heuristic tool for exploring the mind and the brain. *Neuroquantology*, 9(3), 577-590.
- Grof, S. (2000). *Dobrodružství sebeobjevování*. Praha: Perla.
- Hofmann, A. (1997). *LSD - mé nezvedené dítě*. Praha: Profess.
- Kavenská, K., & Vosáhlová, Š. (2013). Zkušenosti s ayahuaskou v Evropě - motivace, možné přínosy a rizika. *E-psychologie*, 7(4), 28-39.
- Kjellgren, A., & Soussan, Ch. (2011). Heaven and hell - a phenomenological study of recreational use of 4-HO-MET in Sweden. *Journal of psychoactive drugs*, 43(3), 211-219. doi: 10.1080/02791072.2011.605699.
- Leary, T. (1996). *Záblesky paměti*. Olomouc: Votobia.
- Leary, T., Metzner, R., & Dass, R. (2000). *Psychedelie: trilogie o halucinogenech*. Praha: Levné knihy KMa.
- Letcher, A. (2008). *Magické houbičky: kulturní historie kouzelných hub*. Praha: Volvox Globator.
- Lyvers, M., & Meester, M. (2012). Illicit use of LSD or psilocybin, but not MDMA or nonpsychedelic drugs, is associated with mystical experiences in a dose-dependent manner. *Journal of psychoactive drugs*, 44(5), 410-417. doi: 10.1080/02791072.2012.736842.
- Masters, R.E.L., & Houstonová, J. (2004). *Druhy psychedelické zkušenosti: klasický průvodce účinky LSD na lidskou psychiku*. Praha: DharmaGaia.
- Miovský, M. (1996). *LSD a jiné halucinogeny*. Brno: Sdružení Podané ruce.
- Sankar, D.V.S. (1975). *LSD - a total study*. New York: PJD Publications.
- Toro, G., & Thomas, B. (2008). *Drogy snění*. Praha: Volvox Globator.
- Winkelman, M. (2005). Drug tourism or spiritual healing? Ayahuasca seekers in Amazonia. *Journal of psychoactive drugs*, 37(2), 209-218.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Příloha 2: Český a cizojazyčný abstrakt bakalářské práce

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce:	Motivace uživatelů psychedelických látek
Autor práce:	Eva Svobodová
Vedoucí práce:	PhDr. Olga Pechová, PhD.
Počet stran a znaků:	63 stran, 128 098 znaků
Počet příloh:	3
Počet titulů použité literatury:	42

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá důvody mladých dospělých k užívání psychedelických drog. Ve výzkumné části se snažíme odpovědět na otázku, čím jsou uživatelé psychedelik motivováni k první zkušenosti s nimi, za jakých okolností se poprvé s drogou setkávají, co je motivuje k dalšímu užívání a také jak se změní život a vztahy uživatelů po jejich zkušenostech s psychedeliky. Zvolili jsme kvalitativní rámec výzkumu. Data jsme získávali prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru a analyzovali je metodou vytváření trsů, zachycování vzorců a metodou srovnávání a kontrastů. Z výsledků vyplývá, že motivací k prvnímu užití psychedelika je nejčastěji zvědavost. První zkušenosti respondentů byly velmi rozmanité a většinou pozitivně hodnocené. U opakovaných užití se ke zvědavosti přidává i touha po účincích látky, odreagování se či seberozvoji. Někteří uživatelé pociťovali v závislosti na užívání psychedelik změny v oblasti pohledu na svět a životního stylu.

Klíčová slova:

psychedelické drogy, motivace k užívání drog, uživatelé psychedelik

ABSTRACT OF THE THESIS

Title:	Motivation of psychedelic drugs users
Author:	Eva Svobodová
Supervisor:	PhDr. Olga Pechová, PhD.
Number of pages and characters:	63 pages, 128 098 characters
Number of appendices:	3
Number of references:	42

Abstract:

This thesis deals with the reasons of young adults to the use of psychedelic drugs. In the research part we try to answer the question what are motivated to users of psychedelics first experience with them, under what circumstances the first encounter with the drug, what motivates them to continue to use and how to change the lives and relationships of users after their experience with psychedelics. We chose a qualitative research framework. Data are acquired through semi-structured interview and analysed the cluster method, capture formulas and method of comparisons and contrasts. The results show that the motivation for the first use of psychedelics is curiosity. The first experience of the respondents were very diverse and largely positive. For repeated use, in addition to curiosity and desire occurs effects of the substance, de-stress and self-development. Some users felt depending on the use of psychedelics changes in worldview and lifestyle.

Key words:

Psychedelic drugs, motivation to use drugs, users of psychedelics

Příloha 3: Rozhovor

J = já, tedy autorka

R = respondent

J: Souhlasíš tedy s tím, abych ten rozhovor nahrávala?

R: Jo, jasně.

J: Kdy a z jakého důvodu jsi poprvé začal přemýšlet, že vyzkoušíš psychedelickou drogu?

R: No... Toť otázka no, tak jako... určitě to bylo dřív než třeba v patnácti, to už sem se zajímal docela o trávu třeba a tak a ono to šlo docela ruku v ruce s tím no... Jako když poprvé sem vyzkoušel nákou asi v patnácti a už jako zajímal sem se o to, tak určitě ve čtrnácti třeba no. Ale jako, to bych přesně jako to, to je jen tak... ale tak jako od těch čtrnácti třeba.

J: A z jakýho důvodu tě to zajímalo?

R: No tak obecně já už sem v tu chvíli měl nějaký zkušenosti třeba s trávou nebo takle... a čet sem vo tom docela hodně a jako zvědavost ta udělá svoje, že jo... to jako...

J: Která z těch, který si vyzkoušel, byla první a proč?

R: Z psychedelik?

J: Mhm.

R: LSD asi.

J: Mhm. A proč?

R: Jak sem řek no, ta látka mě rozhodně fascinovala už předtím, minimálně vlastně tím, že ve své podstatě není toxická pro lidskej organismus. Ale hlavní důvod byla určitě zvědavost.

J: Jak ses k ní dostal?

R: Dostal sem jí... (smích) A musím říct, že nebyla zrovna kvalitní. Ale, ale napoprvé to jako udělalo svoje, to, to jo. I když teď bych to asi označil za hodně slabý.

J: A cos od toho očekával?

R: No... asi víc, než to dělalo. Ale... tak samozřejmě sem čekal, že to bude způsobovat nějaký vizuální hlucinace, nějaký rozšířený stavy vědomí, kerý se ani nedostavily, protože to byla nízká dávka. Ale rozhodně to byla síla.

J: Co si o tý látce věděl, než si jí zkusil?

R: Hodně, hodně. Já si na tohle to dávám pozor. Takže většinou, než se dostanu k něčemu novému, tak si vo tom nastuduju, co můžu, hlavně zdravotní rizika a podobný věci.

J: Přípravoval ses na to nějak? Četl jsi nějaké knihy, něco na internetu, informace od kamarádů...?

R: Noo, jasně, tak ono na hodně... nebo... připravoval no... bych pochopil spíš způsobem, jakože před různějma věcma se maj třeba držet pusty nebo nějaká duchovní příprava nebo něco

takovýdleho, ale to ne, to ne. Ale jako tím, že sem si to nastudoval, tak tím sem se na tohle vlastně připravil. Svým způsobem sem věděl, do čeho du, jakože asi bych neměl bejt překvapenej...což, je dost naivní názor, protože překvapenej z toho můžeš bejt dycky (smích) no, stejně nevíš jak...

J: Za jakých okolností a s kým to bylo zrealizováno?

R: Tak s jedním z nejlepších kamarádů, když rodiče odjeli, tak pěkně na balkóně sme posedávali v křeslech, kochali se výhledem a diskutovali no. Pak sme šli na noční vycházku přes celou Prahu, lezli sme po stromech, v křoví... všude možně...no a byl to takovej příjemnej páteční večer...noc, až do rána. (smích)

J: Jak dlouho to tak trvalo?

R: No vzhledem k tomu, já bych zpětně vodhadnul, že ta dávka mohla bejt tak 50mikrogramů třeba, zhruba. A ten stav...určitě aspoň 8 hodin, spíš 10 to bylo...

J: Jak se lišila ta zkušenost od tvého očekávání? Co všechno jsi zažil, nezažil, co sis myslel, že zažiješ a tak dále...?

R: No, tak rozhodně od mýho očekávání...bylo to slabší, než sem čekal. Ale...nebo respektive, čet sem si hodně různých reportů třeba co na tom lidi popisovali a takle, ale to, to byly, vesměs to byly daleko větší dávky, takže...hmm, sem čekal nějaký jakýsi duchovní osvícení, všechno možný, a to samozřejmě při takhle nízký dávce se nedostaví. Ale...dívat se, jak tancujou stromy větvema...rozpíkali sme rohliky v troubě a oni se změnili v housenky a lezli po tý troubě a podobný věci. To bylo...zajímavý, rozhodně to bylo zajímavý. (smích) A rozhodně to na mně zanechalo pocit, že to je věc, jako kterou chci poznat ještě víc, že ten účinek, ten účinek mně dost učaroval... a obecně bych třeba řekl, že LSD je tak moje asi nejoblíbenější droga jako jiná než třeba tráva, se kterou sem prakticky pořád ve styku, ale...to LSD...hmm...eště víc než třeba ostatní halucinogeny mi přijde, že dokáže probudit neuvěřitelně silný estetický vnímání okolí...jo...to stojíš jak voparená a díváš se na ten strom třeba půl hodiny a je nejlepší a nejúžasnější a je to nejzajímavější věc, kerou si kdy viděla.

J: Co z té zkušenosti, nebo z těch účinků, ti přišlo jako nejpřekvapivější nebo nejzajímavější?

R: Vzhledem k tomu, že to bylo poprvé, tak asi ty vizuální halucinace. Protože to do té doby prostě nevidíš. Když vidíš strom, kterej na tebe úplně mává větvema, úplně jak kdyby plul nebo...nebo jak to, jak to popsat...prostě všechno se tak jako svym způsobem hejbe, dejchá, předměty, který sou úplně obyčejný, tak ti přijde, že, že jo, pulsujou prostě úplně vnímáš tu energii ze všech těch věcí kolem.

J: Jak významná to pro tebe byla zkušenost?

R: No, rozhodně dost významná. Rozhodně hodně, no. Nebo jako třeba nesrovnatelně oproti nějakým jakože, když si člověk támhle poprvé zakouří nějakou trávu nebo něco takovýho, tak to není jako tohle. Tohle, tohle je úplně... otevře další oko.

J: Užil jsi tu stejnou látku znovu?

R: Mnohokrát...

J: Lišily se tvoje prožitky od té první zkušenosti?

R: No, vzhledem k tomu, že sem experimentoval s vyššíma, nebo o dost vyššíma dávkama, tak...dramaticky. (smích)

J: No, povídej.

R: No, jako vesměs, když už...nevím no, respektive tohle to bylo dost slabý, asi bych zpětně řek, že to bylo třeba 50mikro nebo tak, ale nejvíc sem měl asi 300 nebo 350. A to už...no, to trvalo asi 18 hodin zaprvé, takže už to, už jako ke konci to bylo docela těžký, takový...velkej nápor na psychiku, ale...nevím...ty zážitky sou strašně těžko uchopitelný potom. Ale todle ten, zrovna tendle ten zážitek tak byl umocněnej tím, že sme byli tři a jeden z těch lidí, kterej tam byl, tak to nezvlád, neustál tu dávku a...bylo to hodně zlý a takový jako...nevím no...on byl schizofrenní, mluvil o sobě ve třetí osobě, ved dialog mezi svejma několika různějma já, nevím no...A naprosto nešlo, nešlo ho uklidnit, nebo nic takovýho, protože on uvažoval naprosto racionálně, úplně neprůstřelně, on měl naprosto nezničitelný argumenty. A jakákoliv věc, čím ses ho snažila uklidnit, tak on to totálně rozebral, úplně, a ještě to votočil proti sobě a ještě se dostal daleko hloubš. A propadal se tou spirálou pořád dál. A jako měli sme co dělat, aby nás nestáhnul sebou taky. Takže to už nebylo pozitivní třeba. Ale já sem to ustál, takže to nebylo ani negativní, byla to rozhodně hrozně zajímavá zkušenost.

J: A co dalšího třeba?

R: Nevím no, třeba jeden z rozhodně nejlepších, který bych popsal...to bylo u nás na chatě v jižních Čechách, kde je hrozně moc rybníků a...no tou dobou sme měli tak 200mikrogramů řekněme třeba každěj...asi v pěti lidech sme byli na hrázi rybníka u auta a seděli sme jenom na takovym prodlouženym mole nad tou vodou...a byla to horká letní noc, že jo, bylo úplný vedro a teď když sou tyhle horký letní noci, tak z rybníku stoupá pára. A za náma to auto, takže kámoš pustil dálkový světla přes nás do tý páry nad, a teď nad tím jenom úplně jasný nebe, jenom úplněk a do toho sme poslouchali relaxační hudbu a jenom tam stoupala ta pára z toho rybníka a to bylo úplně, to bylo tak epický, že já sem snad nikdy nezažil nic, co by mě tak uchvátilo, takovej pohled, já sem úplně se z toho úplně třás, jak to bylo úplně dokonalý a úžasný. A jako to...nevím, co mě takle napadne, tak to byl asi jeden z nejsilnějších zážitků určitě.

J: Zažil jsi nějaký to osvětlení u toho?

R: To ani, jako vyloženě takle, jak si to člověk představuje, tak asi ne. Ale v tu, v tu chvíli to bylo úplně, nevím, úplně zmizelo všechno ostatní, neexistoval jakoby vlastně svět kolem, nebylo nic, jenom to kouzlo toho okamžiku a...v tu chvíli to byla úplně...taková čistá krása. Nejde podle mě jako popsat, reprodukovat, jak ten zážitek vypadal, to je obecně spojení všech tedle těch psychedelických zážitků. Slova nestačej, že jo, dokud člověk nezažije, tak nemá šanci se podle mě ani jako přiblížit k tomu...nebo jako popíšeš to sebelíp, jak to de a člověk si udělá představu z deseti procent o tom, co se s tebou dělo. Todle, to je úplně...

J: Jasně...jaký další psychedelický látky si zkusil?

R: No jako celkem relativně hodně. Tak jako asi od těch nejčastějších, no tak v Český republice roste poměrně velký množství druhů lysohlávek, takže ty samozřejmě...respektive teď je jejich čas...s tím mam docela bohatý zkušenosti...Potom no, co tam mam za další...pak i různý bylinný záležitosti, třeba šalvěj divotvorná...o tý bych se klidně pak rozmluvil, to je nejbizarnější věc, kterou sem zažil...po tý šalvěji divotvorný z těch rostlinejch záležitostí potom... třeba dost bizarní záležitost se jmenuje yopo a je to šňupací prášek, kterej používaj brazilský...no, nevím

ted' přesně, jestli brazilský, ale je to z Jižní Ameriky, z pralesa, což obsahuje stejnou účinnou látku, což je bufotenin, to obsahuje to samý, co obsahují ty žáby. A tohle je v semínkách a připravuje se z toho šňupací prášek. To bylo...drastický, to bylo drastický.

J: Co dalšího jsi zkoušel??

R: No řekněme třeba havajská lesní růže, to je taková svačkovitá rostlina, která obsahuje LSA, což je amid kyseliny lysergovy, příbuzný LSD. Ale fyzicky je to o hodně drastičtější, protože ty semínka jsou všechno, jenom ne stravitelný... takže blití, velký. (smích) No, co tam bylo ještě...no, z těch přírodních, já si možná ještě na něco vzpomenu...noo...tak potom ještě následovaly chemický, třeba, když jsme se bavili o tom Alexandru Shulginovi, tak jeho nejlepší a nejoblíbenější objev, což je 2C-B, což je vlastně, vlastně bromovej derivát meskalinu, kterej je v těch kaktusech. Což je velice příjemná záležitost, bych řek...no, člověče, co tam ještě bylo...no já si když tak ještě na něco vzpomenu a...doplním se.

(po krátké odbočce...)

J: Nenapadly tě nějaký další ještě...? Ať už syntetický, polosyntetický nebo přírodní?

R: No a teď já furt přemýšlím...no vono tam bylo jako pak víc takovejch menších experimentů, jako takový ty lehčí rostlinné záležitosti, ty hypnotika různé a podobně...třeba calea zacatechichi a podobně, z čeho jsme vařili takovej černej odvar, kterej je...to bylo...no, paradoxně to, co mi utkvělo v paměti z toho večera nejvíc, je to, že sem nikdy v životě nepil nic, co by bylo tak hořký, ale tak neuvěřitelně hořký, že my jsme to smíchali půl na půl s medem a nešlo to pozřít, vůbec. To bylo úplně, jakože dostat do sebe ty tři decy toho odvaru, to bylo třeba na hodinu jako zapírání se, jako dycky dva loky a už to šlo ven a pak to rychle zapíjet a...ten stav potom byl dost hypnotickej, takovej sedativní, snovej, kdy jsme akorát leželi v posteli jako natažený vedle sebe, byli jsme v takovym, takovym snovým stavu, kterej ale už jakoby...těžko si rozeznávala hranice, jestli už spíš a už se ti to zdá, nebo jak se to děje, nebo co se to děje...spíš jako, spíš takový výjevy to byly, jenom takový hodně, takový obrazy se ti najednou objevovaly prostě...si viděla najednou krajinu a bouřkový mraky třeba najednou...ale jenom úplně na okamžik a pak zase ne...a jako taky tam lítaly takový, takový náhodný jakoby... výjevy. Ale obecně třeba to bylo jakoby ve srovnání s jinejma psychedelikama, to bylo hrozně slabý, to byla úplně lehoučká záležitost jako, to bylo úplně nic jako...třeba to yopo, ten šňupací prášek, kterej už jenom, když se užívá šňupáním a vzhledově to vypadá jako instantní kafe a smrdí to jako buráky a neuvěřitelně to pálí v nose, ale úplně neuvěřitelně...a teď ta minimální dávka je třeba půl gramu a jako najednou... jako nacpi to do nosu...to ti, to ti úplně exploduje hlava. A jako dávalo si nás to osm a sedm lidí se totálně zblilo...a jedinej já sem to tak nějak ustál, s tím jako že už sem byl na záchodě, ne jako, ale pak sem se tam jenom úplně sesul do kouta a jenom sem se tam tak jako svíjel v koutě a nepoblil sem se. Asi už stačilo jednou, bych řek, tahle záležitost stačila jednou.

J: No, tak tomu se vlastně věnuje ta další otázka: Užil jsi některý z nich opakovaně, z těch dalších, cos ted' jmenoval?

R: Tak šalvěj divotvornou, ta byla víckrát. No, havajská růže proběhla jenom jednou, to je taky drasťák. Ta calea, to taky jenom jednou... no a to syntetický 2CB, to bylo víckrát, ale vono je to celkem jako špatně k sehnání, takže...tam, tam jako, to bylo tak pětkrát, třeba čtyřikrát no.

J: A lysohlávky asi taky víckrát...?

R: Lysohlávky hodněkrát, hodněkrát...tak těch je dostatek. To je...uděláš si krásnej podzimní výlet, vychutnáš si krajinu a přideš s výslužkou domů, takže...to je, to je paráda. A hlavně, já na tom, hlavně já třeba miluju strašně i to sbírání jako, kvůli tomu, že jako na podzim, když většinou jako není takový jako...většinou ti ani nevýjde, že by bylo to babí léto hezký a takový, je sychravě, hnusně a jako nenapadne tě, že bys třeba šla na celodenní vejlet. Ale vona ta podzimní příroda je hrozně krásná, já to mam strašně rád, že je taková, taková už jako spící před tou zimou, je to takový, takový to už ticho, ten klid, prostě už se to ukládá k tomu spánku, je to takový...hrozně příjemně to na mě působí...

J: A hlavně je to barevný...

R: A hlavně je to barevný. A zvlášť, když rostou v listnatých lesech, že jo.

J: Tak, jaký byl pro tebe mezi jednotlivými látkami rozdíl? Ty už jsi něco říkal, tak jestli bys to nějak, jakoby...shrnul...

R: Tak jako, de vo to...mezi kterejma no, voni jako...třeba, třeba LSD a ty lysohlávky dohromady, nebo jako...no voni vlastně i dohromady...ale...tam jako...třeba hodně lidí říká, že tudlecta věc je jako dost podobná, ale jako...svým způsobem sou hodně podobný, ale třeba ty lysohlávky sou...dost jakoby tělesný. Nebo ten stav potom může bejt...silně, silně tělesnej, jako zvláštní, úplně zvláštní tělesný pocity se potom dějou, někdy i nepříjemný. Ono přece jenom taky ty houby nejsou jedlý. Takže...když, když toho sníš víc, tak jako se to občas na žaludku projeví, jakože...i když já s tímhle problémy nemam, ale jako hodně lidí mívá.

J: A tak záleží taky, jestli se před tím člověk nají nebo ne...

R: No, jasný, jasný. Tak vono...obecně by před tím člověk jíst neměl. Ale, ale zase jako málokdy se něco takovýho dodržuje, protože zase představa, že ti bude celou dobu kručet v břiše, teď budu mít hlad pořád, tak to se radši před tím najim, dám si trošku pauzu, ať to jako vytráví a jako je to lepší. A když vono, zrovna třeba jako, když si vezmu, že ono třeba to LSD, kterýho budeš mít mikrogramy, že jo, milióntiny gramu, tak to, jakoby, to je tak lehká věc fyzicky, že to... jako samozřejmě ono to má i fyzický reakce na tebe, ale jako sou, sou hrozně slabý, oproti ostatním věcem, je to úplně odlehčení úplně...úplně cejtíš, jak kdyby ses skoro vznášela na tom. Kdežto na těch houbách, to tě spíš tak jako, se tak jako... spíš až když si třeba sedneš a tak, že jo, se zakoukáš, tak se úplně začneš jako úplně rozpouštět úplně třeba do sedačky a hrozně tě to úplně přibije. Což jako tydle ty věci sou třeba podobný, dost podobný. Nebo pak třeba už jako třeba to 2CB, to už stojí vedle, protože to už jakoby, jak LSD, tak houby sou tryptaminovej halucinogen...tam sou asi pak nějaký jako specifika dohromady, ale...to 2CB, to je fenylethylamin...a to už by mělo mít blíž k tomu meskalinu...kterej sem neměl, rád bych ho velice měl...ale meskalin tady je nedosažitelná záležitost. Ale tam ten stav už je jinej, ono hlavně taky to 2CB funguje tak, že má dvojitý účinek, že do, řekněme, 20miligramů třeba...je ten účinek spíš třeba podobnej jako MDMA, čili je empatickej, euforickej...ale není, není jakoby to psychedelikum. A jakmile přesáhneš tuhleto hranici, tak se z toho stává dost silný psychedelikum, který je jakoby...snad skoro ze všech jakoby, no kromě úplně extrémních záležitostí, je hrozně vizuální. Jakože...potom vyloženeh vidíš na zahradě v trávníku vlnobití třeba, víš co. To je jako...taky těžko uchopitelný záležitosti... takový, takový jiskření všude kolem. Jako je to takový, úplně jako z jinýho soudku trošku jakoby ty vizuály sou než na těch předchozích věcech. No a potom, když si teda, ať se k tomu dostanem, třeba ta šalvěj divotvorná, tak šalvěj divotvorná stojí úplně mimo všechno ostatní, že jo. Šalvěj divotvorná je extrémní

a...a eště jednou extrémní, asi tak, jakože, (smích) to je, to je stav, kterej nejde nějak jako zařadit, nejde nějak uchopit, je to něco tak jinýho, že...celou dobu jenom zíráš na to, co se s tebou děje vlastně, ono často třeba i jako, to je...ten účinek je tak prudkej, že často třeba i první, co se ti stane, že zapomeneš, že sis to dala. Pak se dějou věci, no. Jako ono...hlavně tak ono indiáni to původně žvejkali. Což já sem zkoušel jednou, když sem měl tu kytku doma a...jako půl hodiny přežvykovat úplně plnou pusou odporně hořkýho listí, přičemž nesmíš ty sliny ani plivat ani polykat, protože se to vstřebává jenom přes ústní sliznici, je proces jako, kterej nechceš absolvovat. Neni, neni to dobrý a ten stav z toho...je zvláštní. Jako já sem to nedokázal žvejkat tak dlouho, protože to bylo úplně odporný... účinkovalo to potom třeba dobřejch 20 minut, nebo tak, že ta šalvěj je na hrozně krátkou dobu. Ale bylo to všehovšudy slabý. Třeba s kouřením těch extrahovanejch listů, to se nedá absolutně srovnat, protože... v podstatě když kouříš ty listy, tak to je mnohdy úplná ztráta kontaktu s realitou, jako to... vykouříš, podržíš 20, 30 vteřin v plicích a ve chvíli, když vyfoukneš ten kouř, tak se úplně rozpadne všechno kolem, úplně se... no, ten účinek je pokaždý jinej trošku...a jako ten náběh, kdy, vod tý doby, co třeba vyfoukneš ten kouř, tak ten stav dostane nejvyšší intenzity třeba do deseti vteřin. A je to...je to tak, jako tak drastický, že většinou jako třeba si skoro ani nestačíš sednout, takže by jako se to mělo, mělo třeba v leže brát a takle. Druhá věc je, že stav po šalvěji není příjemnej. Hodně lidí si může myslet, že je to příjemný, že proto to lidi berou, že to je příjemný, ale ten stav je tak nezařaditelnej a tak divnej, že to ani jako...ani nepřídeš vlastně na to, jestli je to nepříjemný, nebo příjemný. Ty ani nemáš čas jako nad něčím přemýšlet, to je tak rychlej spád těch událostí a tolik se toho jakoby děje, že ty seš jenom úplně pasivní divák a úplně... nestačíš ani jako zpracovávat vůbec nic, co se kolem tebe děje. Ty vlastně z toho stavu si fakt taky vodneseš úplný střípky jenom, takový...neuchopitelný...obrazy. A...nevím no...nikdy bych neřek, že ani jednou to nebylo třeba příjemný, jako znám lidi, kteří třeba potom měli vyloženě nepříjemný bad tripy. Jakože třeba kámoš, kterej po tom zažil asi během...no ono když vykouříš ten extrakt, tak to hlavně trvá asi 3 minuty ten stav...což je velká výhoda, neumím si představit, že by to trvalo delší dobu, protože ty 3 minuty sou nekonečný. A jakože eště ty 3 minuty sou takový, že eště třeba jenom jeden a půl minuty z toho je ten vrchol toho stavu, kdy je to úplně extrémní...a v tom ale neexistuje čas, takže...ty nevíš, že je to takhle dlouhý, že jo. A jako, když sem po tom zažil vyloženě stavy, že sem třeba seděl, takle do dlaní sem chytal slova, který lidi říkali, protože sem je neslyšel, ale viděl sem, jak jim ty slova vycházej z pusy, jako obláčky, který měly barvu, která neni, která nejde zařadit, prostě to byla... nedokážu si vybavit, jak ta barva vypadala, protože neni. To je na tom to, co mě fascinuje z celýho tohohle zážitku nejvíc, že prostě jak, jak můžu vidět barvu, která neni? Která, která neni možná, protože jí vlastně jako neznáš... a najednou tam byla. Ale nedokážu jí reprodukovat, nijak jako. To byla...mmm, nejde. Takovej nafialovělej, takovej fialovo zlatej odstín...zvláštní, to byl...neuchopitelný. A já sem až v rukou takle čet ty slova, který mi říkali, z toho sem věděl, co mi říkaj. A jako...to bylo asi jako nejzajímavější z toho stavu. No, jenomže ono to taky má často efekt, kdy první, co ucejtíš, je, že se třeba jako úplně absurdně třeba změni gravitace a už neni dolů, ale je dozadu a spadneš. A úplně tě to táhne dozadu, úplně jak kdyby tě někdo držel takle pod krkem a táhnul tě, táhnul tě dozadu. A prostě...nejde s tím vůbec nic dělat, úplně s tím zápolíš, že jo. Což jako taky nemusí bejt zrovna příjemný no. Ale vesměs jako...nikdy sem po tom nezažil zážitek, kterej bych označil za vyloženě negativní...což nemůžou říct ostatní. Když kámoš, ten po tom zažil během těch tří minut asi desetkrát svojí vlastní smrt. A...už si to nikdy nedal vod tý doby. Ale...to byl zodpovědnej přístup, já říkám...to je hodně, hodně, hodně jako záludná záležitost. On před tím vypil půl lahve rumu, že jo. Takže...si koledoval.

J: Mhmm...a co třeba houby, jaký máš stavy po houbách?

R: No...po houbách...jako vesměs dobrý, samozřejmě několikrát se mně stalo, že mně nesedly, což...u těch hub jako... ono hlavně u těch hub je problém, že jak je to prostě, všichni si řeknou hmmm, lysohlávky, blablaba, a teď polovina informací, který vo tom sou k dostání, tak sou záměrně zmanipulovaný, aby to lidi nejedli, proto ve všech atlasech se píše, jak je to strašně jedovatý a všechno. Ona ta houba pravděpodobně jedovatá není. Ale...zase...nikdo neudělal výzkum, aby zjistil, jestli opravdu jako je nák škodlivá nebo ne. Takže tě třeba, třeba ti ty houby nesednou na žaludek a ty začneš jako se strachovat, jestli náhodou už ti to nějak jako neškodí na játra a něco a teď jako u těch hub je docela problematický, že často, často může člověk jakoby se dostat do špatnýho stavu, protože se začne jakoby moc zaobírat těma fyzickejmá účinkama, který to na něj má a vesměs ti začne prostě připadat, že, že třeba...plácnu, bolejí tě játra, bolejí tě ledviny, něco takovýho. A teď jako...čim to je, že jo. Ty teď nevíš jako, seš venku, málo voblečená, teď...jako bolejí mě ledviny vod zimy, že jo, nebo je to jako vod těch hub, nebo se mi to zdá, nebo mě bolejí záda prostě jenom, jak sem seděl celej tejden? A teď nevíš, že jo, ale vesměs ti samozřejmě přijde nej, přijde jako nejjasnější, no ale jed sem ty houby, to budou játra, že jo. A teď jako je to blbý no, ale...ale není to častý no. Dá se to eliminovat z velký části tím, že se ty houby vyvařej ve vodě. A nemusíš potom jíst ty plodnice. Ale jinak já nevím no, tak...my sme teď byli o víkendu na festivalu, kerej se menoval Čas hub, tématicky lazenej...(smích) A...tak zážitek výbornej, rozhodně nic negativního se nekonalo.

J: A co se konalo?

R: Co se konalo...no...to byly, to byly... zrovna lysohlávky jako psilocybe cyanescens, lysohlávka modrající, který sou údajně hodně potentní. Ale...zase mě přide, že co se týče účinku, tak oni třeba zdaleka tolik jako nejsou, nemaj vizuální ten efekt, že je to spíš hodně, hodně tělesný. Vyloženě úplně...takovej těžko popsatelnej tlak úplně na celý tělo a třeba přitom, když to nabíhá, tak úplně tlak, tlak na hlavu, na obličej úplně pocít až jako, že tě to úplně drtí. Což potom, potom přejde a následuje to právě ten... příjemnej stav, kterej už ale jakoby třeba konkrétně u tedle těch přímo jako houbovému stavu...typický houbovému stavu podobnej nebyl. Typický houby by měly bejt hodně vizuální, hodně takový... plastický a barevný. Což tohle to nebylo. A, to je třeba věc, kterou jakoby já bych taky hrozně rád věděl a nikdo to nikdy nezjistil, nebo nevím vo tom, že by taková studie byla, jak je možný, že houby, který obsahujou stejnou účinnou látku, účinkujou jinak. A přitom, přitom jako druhově sou tam poznatelný rozdíly v tom efektu. Hlavně, tady ty třeba stojej úplně jako vedle. Takže nevím, čim tohle to jako může bejt způsobený. Jestli je to v rozdílný stravitelnosti třeba těch hub a jako jiný, jakoby jiný uvolňování těch látek, nebo...no, to můžem polemizovat no.

J: Zažil jsi někdy špatný zkušenosti při užití nebo po něm?

R: Vyloženě, jak si člověk představí bad trip, tak to, to nee. Já bych řek a taj zaklepu to teda (ťuká na stůl), žee, že na to nejsem náchylněj a že na tohle, já zvládám psychedelika velice dobře. Takže i když sem v podmínkách, který jako vyloženě nahrávaj bad tripu, třeba se stane něco blbýho, nebo nákej problém, cokoliv, tak...jako není ten stav v tu chvíli dobrej, prostě je to na hovno, že jo, prostě musíš řešit nákej problémy, nemůžeš si to vůbec užít, ale není to bad trip jako bad trip. Prostě když já si jako bad trip představím támhle kámoše Jindru, kterej přišel o svojí osobnost a byl úplně, jak už sem říkal, úplně jinde a to je něco, to je diametrálně odlišnýho, než vod toho, že prostě v tu chvíli se ti to nelíbí. To je, to je něco úplně jinýho, že jo.

J: A jako neměl jsi nějaký třeba nepříjemný dojezd s depresivní náladou například...?

R: Hmm...depresivní nálada...to ani jako néé...když vono celkově jako potom...otázka dojezd! Člověk si představí, že dojezd je věc, která je negativní, teď, seš zmanipulovaná těma médiama, takže si představíš ty klepající se feťáky, že jo...ale prostě dojezd, to je jako...když ty drogy fungují na tom většinou, že ti ovlivnějí hladinu nějakých hormonů v mozku a...hrozně třeba ti přemístějí serotonin nebo dopamin, nebo nějaký tydlety hormony, tak nutně potom musí zase následovat ten down, kdy se to vrátí do nebo pod původní hladinu a... jako třeba nemám jakoby nějaký deprese potom nebo takle, ale je to taková jako příjemná citová vyčerpanost, takový že prostě noc byla fakt náročná a teď mám tak jako náladíčku na to, abych si pustil ten film a jako nepřemejšlet a tak jako v pohodě...že třeba jako by asi bylo blbý muset se den potom třeba něco učit nebo takle, protože to jako...ještě spíš jako tak... dojíždíš jako potom, co všechno se dělo, ten mozek ještě tak jako trošku jako šrotuje, co to vlastně všechno jako bylo... i když ono to spíš jako zanechává takový emoční stopy mně přijde, že jako si spíš jako vybavuješ ty pocity...já nevím, jako já třeba obecně, mně třeba přijde, že třeba po LSD nebo takle... hlavně, hlavně po tom LSD, mně přijde, že třeba ten, ten silnej dojezd...jakoby...že z toho vlastně výdeš a je ti líp než před tím. Že vlastně to popírá slovo dojezd, kerý je myšlený vlastně negativně, že jo. Ale po tom prostě seš úplně taková, taková čistá, že úplně vnímáš ty jo, typicky prostě po tý protripovaní noci, kdy seš 12 hodin...to účinkuje bez problémů a měla bys bejt unavená, měla bys bejt vyčerpaná, že jo, po celý noci a vůbec. Prostě, seš úplně jak vyměněná, nová, jenom deš a úplně se vracíš tou cestou domů, kerou prostě chodíš každej den několikrát a ta cesta je najednou prostě nádherná, prostě vnímáš, všímáš si úplně detaily, kerejch bych si normálně nevším, třeba stoupneš, vodemykáš dveře a najednou se zastavíš a jenom koukáš na ty mraky a úplně...sou prostě... takový nový, takový výborný prostě sou. A jako vůbec to není negativní ten dojezd, je to spíš, se cejtíš tak jako obohacená, prostě vnímáš ty...obyčejný věci, který prostě sou naprosto všední, tak vnímáš daleko lepším způsobem. Ale... vim, že taky tohle je třeba u mě asi pravděpodobně individuální, protože nějaký lidi prostě říkaj, že potom, potom maj blbou náladu, když to skončí. Že... že způsobem, že třeba prostě před tím to prostě bylo v tom stavu lepší, že jo. Ale s tím já problémy nemám.

J: Jak se změnil tvůj pohled na svět v důsledku psychedelické zkušenosti?

R: Mám daleko silnější vztah k přírodě...to je asi nej, rozhodně jako nejvýznamnější a tak, že jo. Před tím sem prostě zdaleka jako nedokázal tak moc ocenit prostě, plácnu, krásnej výhled. Byť úplně obyčejný věci prostě venku, stromy...no stromy, to je kapitola sama pro sebe, protože stromy, to je nejúžasnější záležitost, to je...na těch stavech stromy, to je...nevím, prostě proti tomu to seš úplně nic, proti tomu stromu. Prostě zvlášť, když je to nějaký pořádný, velkej, třeba památný strom, úplně monumentální, tak to je... normálně nepopsatelný, to je...skvělý. Takže, rozhodně třeba jako mám daleko blíž k přírodě, daleko...třeba...jako i hrozně i třeba mě baví i studium stromů nebo takle, co sme teďka měli ve škole nebo tak, tak to myslím, myslím, že jako bez tohohle toho by to, zdaleka bych to tak neprožíval, nebo tak. Jednak taky...nevím no, přijde mně, že... mám takový rozšířenější obzory rozhodně, prostě dokážu nahlížet věci z jiných úhlů, prostě než normálně, přemejšlet nad různěma věcmi jinak. To je asi jako nejvýznamnější a takovej dlouhodobej dopad to má... spolu s tímhle tím.

J: Změnily se nějak tvoje pravidelné návyky? Myslí se tím jakoby životní styl, užívání cigaret, alkoholu, postoje ke sportování...nebo, chození do společnosti, zlozvyky...

R: Tak jako když si mluvila o tom kouření, třeba to je... jako já sem třeba... když sem si dal poprvý toho tripa, tak sem tak ňák zhruba začínal kouřit... a kouřil sem asi třeba půl roku. A pak, vim jakože, přestal sem a hodně na tom právě hrály roli ty psychedelika, protože v tom stavu sem nad tím přemýšlel a docházelo mi, že vlastně kouření je pro mě úplně zbytečná věc. Kouření, jako, kouření škodí zdraví, stojí to peníze a nic ti to nedává, to je prostě... jako... když to srovnám, tak někdo kouří trávu, někdo kouří cigára, ale prostě z té trávy něco máš. A z těch cigár nemáš nic. A to sem třeba půl roku kouřil a z těch cigár nemáš nic. Jako... vlastně z těch cigár máš to, že si dáš to cigáro a říkáš si, je to dobrý to cigáro, ale není to jenom placebo? Nebo jako... je to tvůj návyk, že jo, když si dáš cigáro, tak je ti dobře. Ale jako je ti dobře po tom cigáru? To, to jako... taková, nevím, je to, je to divný, to kouření. Já jako od té doby, jako moc třeba nechápu vůbec jakoby, proč tolik lidí kouří, nebo jako co tím prostě ty lidi sledují, protože to... je prostě na nic. Přide mi, že je to úplně k ničemu.

J: Mhm. Něco dalšího třeba?

R: No, nevím, jak to souvisí s tím, jak sem říkal, s tou láskou k přírodě, protože daleko častěji se třeba teďka snažím dostávat takle někam do přírody, pryč, pryč prostě mimo Prahu. Jezdim furt někam takhle... to před, před tím jako by mě taky nenapadlo, že jo. To vlastně nezajímaly mě takové věci před... ale jako, no, otázka taky, když to srovnávám s dobou před tím, tak... mně bylo 15, takže vod té doby se toho změnilo moc asi, takže... těžký jako určit.

J: Změnil se nějak tvůj přístup ke studiu, nebo práci, k lidem, k dění kolem tebe?

R: Ke studiu asi jo... to mě ovlivnilo v tom, že... před tím sem to pěkně flákal, jak by se dalo říct, vid'. A teď, teďka jako mi nedělá problém třeba se učit nebo takle. Ale, ale zase je to daný tím, že studuju věci, který mě ve většině případů bavěj. Ale... řek bych, že psychedelika asi učení ovlivnila... třeba... jako, takovej ten zájem o to. Že se člověk, dřív ses prostě učila... jenom ňáký výpisky, rychle to našrotit a teď se učim způsobem, že se jako proklikávám úplně jinam, do věcí, který vůbec nemusim jako se učit. Že, vlastně si tak jako studuju, spíš mně přide, že už jako studuju pro sebe. Prostě když bych studoval, než abych studoval prostě pro... pro něco, támhle abych to udělal, nebo abych měl dobrou známku, nebo něco. Tak to byl taky takovej ten přístup před tím no. Nebo teď, jako teď v podstatě mi učení jako nevadí.

J: Změnil se nějak tvůj postoj k sobě samému?

R: To je otázka, protože já si nedokážu moc jako vybavit můj postoj k sobě samému před tím. Takže to... jako, otázka no... nevím, nevím.

J: Mhm, dobře. Nenapadlo tě třeba v průběhu něco, na co sem se nezeptala? Nebo něco bys chtěl ještě dodat k tomu, nebo ještě rozvinout, nebo tak...?

R: Tak já bych se moh rozpovídat vo ledasčem no, ale... nevím moc no. Jako jestli tě ještě něco napadá... určitě ještě jako bych moch ještě něco dodat. Ale abych teď z patra tady něco začal zase o něčem, že spíš tak bych se rozpovídal zas vo ňákejch těch jako konkrétních drogách třeba. Já nevím, ale jako... tak nevím, vono jako za jistých třeba... třeba ta všude zmiňovaná, všude studovaná tráva, ve svý podstatě jako je taky psychedelická, při určitým způsobu využití, což není kouření, ale různý odvary, extrakty a podobně a to je... to je vlastně, kdybych tak jako, no, měl zmínit, když ses ptala na to, jestli sem někdy měl nějaký hodně špatnej stav, tak... to bylo právě po takovymhle odvaru... nebyl to bad trip, to bych neřek, že to byl bad trip, ale bylo to hodně daleko za něčim, co sem byl schopnej zvládnout a ukočírovat a... nevím no, bylo to,

jakože sem třeba do té doby nevěřil, proč jako někdo uvádí trávu mezi halucinogeny, když tráva přece halucinogenní není. Jo a ejhle...to bylo tak halucinogenní...mluvil sem se stínama v pokoji...to byly stíny, stíny, stíny lidí, který neměly obličej a já sem se s nima bavil v pokoji, kterej...ten, úhly v tom pokoji těch zdí tak byly absolutně nereálný, úplně surrealistický výjevy to byly. A do toho, do toho mi bylo fyzicky neuvěřitelně zle. Měl sem křeče, úplně takový cuky v těle, záškuby a bylo to dost jako divný. A...vesměs negativní. To jako...a rozhodně bych řekl, že to jako bylo psychedelický. I když úplně taky, nebylo to typický psychedelikum, jako se člověku vybaví typický psychedelikum jako nějaký LSD, houby, DMT, něco takovýho. To vůbec jako nebylo. Tohle bylo prostě čistě jen...to bylo podobný spíš té šalvěji možná, částečně...že to byl takovej stav, kdy, jako kdy nevíš, jestli sníš nebo bdiš, jako je to takový...nebylo to zrovna jako dobrý.

J: Já sem si uvědomila, že sem tady ještě vynechala otázku...

R: No, tak jí polož.

J: Jestli pokračuješ v užívání psychedelik, nebo je to pro tebe uzavřená kapitola?

R: To je kapitola, která má dycky mně co nabídnout, takže...(smích). Spíš jakoby řekněme, že určitě pokračuju...sem tam experimentuju s novejma záležitostma, pro mě je to spíš ta zvědavost, ale třeba k tomu LSD nebo k těm houbám se velice rád vracím, protože to je...řekněme ověřená záležitost, jak sem si ověřil já sám, tak už...má to dlouhou historii celkem...takže máš se o co opřít. Takže, tohohle se rozhodně neplánuju vzdávat. A...nepřijde mi, jako...no možná někdy v budoucnu asi jo, nebo ne, nebo kdo ví, ale rozhodně v týdle, v týdle chvíli jako rozhodně neplánuju s tím nák přestávat, nebo takle. Myslím, že mi to rozhodně má pořád co dávat.

J: Ještě něco, cokoliv?

R: No, to je no...co no...nevím, to je...hmm.

J: No jako nemusíš, jestli už máš pocit, že si všechno řekl.

R: No já jako přemejšlím, co bych dodal, ale teď si zrovna nák jako nemůžu vzpomenout na nic. To je...tam je hodně zajímavých věcí, že jo. To je...strašně zajímavá problematika tohle to, ale...noo, ale...nevím no. Jako určitě bych se někdy chtěl dostat jako k...mám třeba vytipovanejch několik jako látek, který bych rozhodně někdy chtěl vyzkoušet, se kterejma bych někdy chtěl pracovat...ale...nevím no. Buď sou, v podstatě v našich zeměpisnejch šířkách nedosažitelný, což platí třeba o těch meskalinovejch kaktusech, který údajně tady účinný látky nevytvářej...pěstuj 20 let ten kaktus taky, že jo...a nikdo to sem nevozí, to je, to je látka, která nemá komerční využití, nebo má mizivý komerční využití, takže se nikomu nevyplatí to sem dovážet. Ale sou věci, se, ke kterejm tady přístup jako...taky normálně není, ale není tak složitý je například extrahovat. Což je třeba dimethyltryptamin, což je věc, která mě fascinuje delší dobu, a rozhodně v nějaký, někdy se na to chystám...v neurčitý době, jako nemůžu říct kdy, protože sám nevím, ale už...dlouhou dobu o tom třeba čtu, o zrovna DMT mám docela i načtenejch dost knih, protože to je jedna z...asi z psychedelickejch látek, která má největší potenciál už jenom, už jenom kvůli tomu, že je vlastně nejsilnější...nebo ne nejsilnější, protože to by, nejsilnější se uvádí LSD, protože stačí nejmenší množství. Ale tohle je nejintenzivnější, protože stavy, který sou vyvolaný po DMT sou naprosto fantaskní šílenosti, který nejdu zrovna jako nák přiřadit k něčemu jinýmu, protože...vidět lidi, co po tomhle tom popisují, to je, to je

něco, co bych například chtěl rozhodně zažít. A třeba zrovna dimethyltriptamin jako se dá izolovat z traviny jedný, která tady roste, roste u vod v Český republice, takže...do toho bych se asi někdy určitě chtěl třeba podívat. Navíc mě na něm fascinuje to, že se vytváří v lidskym těle přirozeně, tudíž vlastně není toxický. Takže to bych asi vytypoval jako takovej ten dlouhodobej cíl. Jinak nevím, co bych dodával, jestli se chceš ještě na něco zeptat...

J: To bylo nějak tak asi všechno.

R: Tak jo, děkuju.